

Credo paryskiej „Kultury”

Jesteśmy zdania, że osłabnięcie więzi łączącej Polskę z Zachodem wynika nie tylko z faktu, że po drugiej wojnie światowej Polska znalazła się politycznie w sowieckiej sferze wpływów i interesów. Powód należy doszukiwać się głębiej - w zjawisku ciężkiego kryzysu, jaki przeżywa dziś cała kultura europejska. [...]

KULTURA znalazły się w samym sercu europejskich dążeń do odrodzenia kulturalnego, pragnie wykorzystać ten przywilej w kierunku ponownego związania z nim polskiego ruchu umysłowego w kraju i na emigracji. Nie wydaje nam się bowiem słusznym przekonanie, że pomiędzy krajem i emigracją powstała przepaść nie do zasypania. Przerzucanie pomostu pomiędzy nami, którzyśmy wybrali świadomie emigrację polityczną, jest tylko kwestią taktu, zdrowego rozsądku i uczciwego podziału ról. Nie przyczyni się doń jednak nigdy bezwiedne często i nieświadome rozlupywanie kultury polskiej na kulturę „krajową” i kulturę „emigracyjną”. Nie ma dwóch kultur polskich, są tylko uczeni, pisarze i artyści polscy, którzy pracują dla jednej i tej samej kultury polskiej w miarę swych sił, umiejętności i możliwości.

KULTURA pragnie wykorzystać swoją wolność od ucisku i skrępowania politycznego nie po to, żeby służyć ghettu polskiemu na emigracji, ale po to żeby przełamać jego izolację zarówno w stosunku do Europy, jak i w stosunku do kraju.

KULTURA pragnie wypełnić tę lukę, jaką w twórczości uczonych, pisarzy i artystów w Polsce wytworzył stan politycznego odcięcia od procesów i przeobrażeń duchowych na zachodzie Europy.

Zespół Instytutu Literackiego i paryskiej „Kultury”

Instytut Literacki powstał z inicjatywy Jerzego Giedroycia wiosną 1946 roku w Rzymie przy 2. Korpusie Polskim gen. Władysława Andersa. Na początku wydawał tylko książki.

W czerwcu 1947 roku ukazał się pierwszy numer „Kultury” w redakcji Jerzego Giedroycia i Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. Jesienią tegoż roku Giedroyc przeniósł wydawnictwo do Maisons-Laffitte pod Paryżem, a pierwszoplanowe miejsce w jego działalności zajęła „Kultura”. Od 1953 roku książki wydawano w serii Biblioteka „Kultury”, w 1962 roku z pras drukarskich zszedł pierwszy numer „Zeszytów Historycznych”. We Francji funkcjonowanie Instytutu Literackiego opierało się na pracy niewielkiego Zespołu, który tworzyli Jerzy Giedroyc, Józef Czapski, Zofia i Zygmunt Hertzowie oraz Henryk Giedroyc.

Jerzy Giedroyc (1906-2000) - ukończył prawo i historię na Uniwersytecie Warszawskim, pracował m.in. w ministerstwie rolnictwa jako podsekretarz stanu, w ministerstwie przemysłu i handlu był naczelnikiem Wydziału Przedsiębiorstw. Redagował m.in. „Bunt Młodych”, „Politykę”. Po wybuchu II wojny światowej pracował w ambasadzie w Bukareszcie, w wydziale polskim przy poselstwie chilijskim, w biurze polskim przy poselstwie brytyjskim. W 1941 roku wstąpił do Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich gen. Stanisława Kopańskiego. Od 1943 roku kierownik Wydziału Wydawnictw Wojskowych Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu Polskiego gen. Władysława Andersa. Twórca i dyrektor Instytutu Literackiego, redaktor „Kultury”, „Zeszytów Historycznych” oraz Biblioteki „Kultury”.

Zofia Hertz (1911-2003) - przed wojną jako pierwsza kobieta została notariuszem. W 1941 roku wraz z mężem Zygmuntom zostali deportowani w głęb Rosji do Maryjskiej Republiki Autonomicznej, a po amnestii oboje przedostali się do Buzuluku i wstąpili do Armii Polskiej w ZSRR gen. Władysława Andersa. Współpracę z Jerzym Giedroyciem rozpoczęła w 2. Korpusie Polskim w 1943 roku. Od Rzymu związana z Instytutem Literackim, uczestniczyła w jego założeniu. Wraz z mężem Zygmuntom przenieśli się do Maisons-Laffitte. Najbliższa współpracownica Jerzego Giedroycia, nazywana „strażnikiem” i „westalką” „Kultury”.

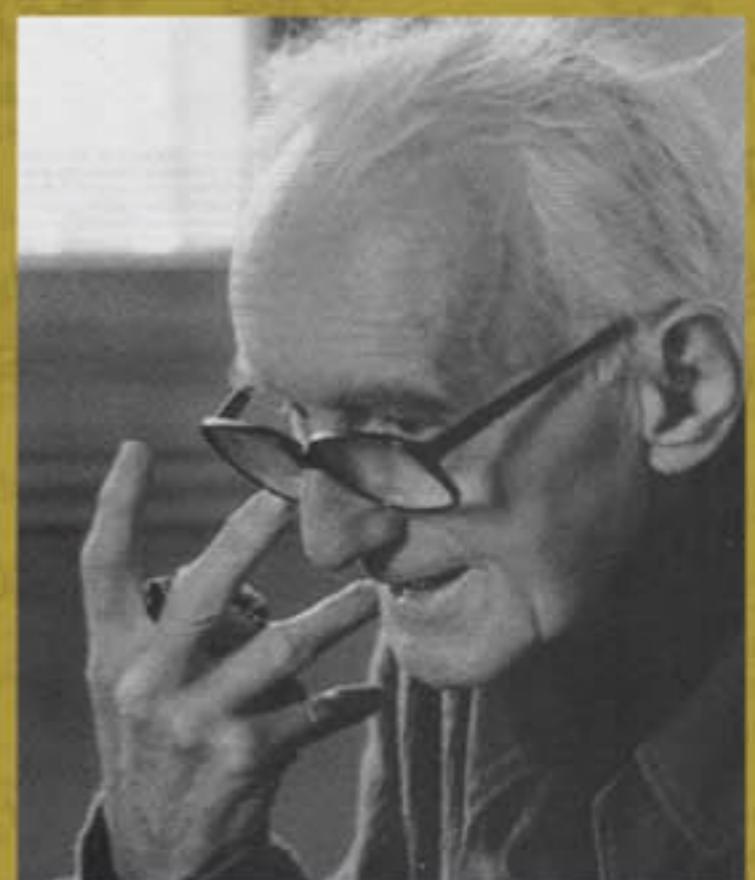
Henryk Giedroyc (1922) - żołnierz 2. Korpusu Polskiego gen. Władysława Andersa, od 1952 roku związany z Instytutem Literackim. Obecnie zgodnie z wolą brata Jerzego jego dyrektor.

Zdaniem Jerzego Giedroycia siedziba „Kultury” miała charakter zupełnie specjalny, stanowiła rodzaj zakonu, gdzie się pracuje i żyje...

Wokół „Kultury” Redaktor stworzył kraj współpracowników z Juliuszem Mieroszewskim – Londynczykiem na czele, z Andrzejem Bobkowskim, Gustawem Herlingiem-Grudzińskim – korespondentem włoskim, Konstantym A. Jełenskim, Czesławem Miłoszem, Jerzym Stempowskim oraz Leopoldem Ungerem Brukselskim.

Kraj ten zmieniał się w czasie funkcjonowania wydawnictwa.

Zygmunt Hertz (1908-1979) - żołnierz Armii Polskiej w ZSRR, Armii Polskiej na Wschodzie, później w 2. Korpusie Polskim. Od początku należał do Zespołu Instytutu Literackiego, jeden z najbliższych współpracowników Jerzego Giedroycia.

Józef Czapski (1896-1993) - malarz i pisarz, brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej, w latach 1924-1933 przebywał w Paryżu. W latach 1939-1941 był więźniem lagów, w latach 1941-1942 poszukiwał z polecenia gen. Andersa zaginionych oficerów polskich - zamordowanych w Katyniu. Szef Wydziału Propagandy Armii Polskiej na Wschodzie gen. Andersa, później Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu Polskiego do 1944 roku. Szef Samodzielnego Wydziału Kultury i Prasy przy Delegaturze 2. Korpusu Polskiego do spraw Uzupełnień we Francji od września 1945 r. Współzałożyciel Instytutu Literackiego w Rzymie. Po przeniesieniu wydawnictwa do Francji zamieszkał razem z zespołem w Maisons-Laffitte. Jeden z najbliższych współpracowników Jerzego Giedroycia.

„Kultura” a kraj.

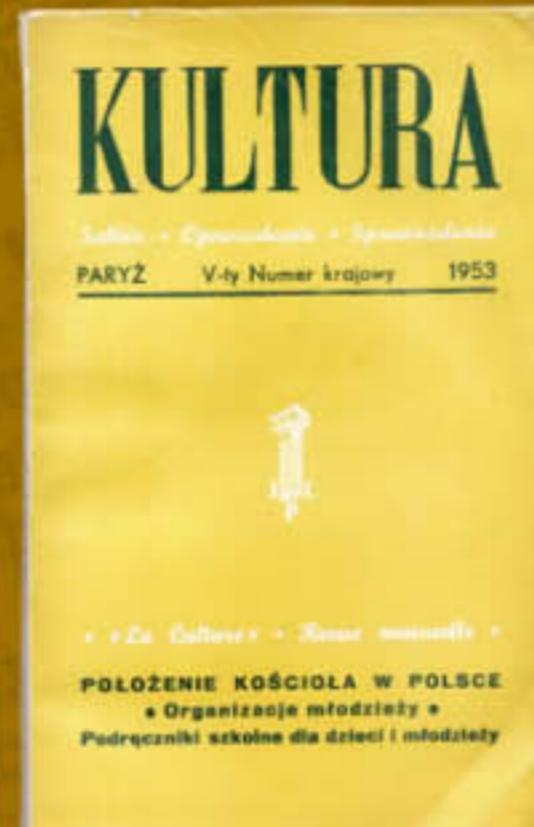
Niepodległa i demokratyczna Polska w zjednoczonej Europie stanowiła dla Zespołu paryskiej „Kultury” cel nadzwędny. Oddziaływanie na Kraj wolnym słowem stało się jednym z podstawowych założień linii politycznej Jerzego Giedroycia, pomimo przekonania o nieodwracalności wielu zmian nad Wisłą.

„Kultura” w tej strategii odgrywała rolę pierwszoplanową. W miesięczniku powstał dział *Kraj*, a na łamach pisma opublikowano fragment reportażu Aleksandra Janty-Połczyńskiego *Wracam z Polski* o trzymiesięcznym pobycie nad Wisłą w 1948. W całości został on wydany nakładem Jerzego Giedroycia rok później.

W latach 1952-1953 ukazały się specjalne tzw. krajowe numery „Kultury” w pięciu tomach. *Ramy życia w Polsce* stanowiły pracę zbiorową, w której przedstawiono sowytyzację życia gospodarczego, politycznego, społecznego i kulturalnego, a także położenie Kościoła w Polsce.

Jerzy Giedroyc nie dał się odciąć od kraju i najważniejsze, zdaniem Zespołu, teksty z miesięcznika oraz wydawnictwa Instytutu wysyłano do Polski na tzw. papierze biblijnym. Za „żelazną kurtynę” docierano także dzięki pomocy min. dyplomatów, literatów, sportowców, artystów czy marynarzy.

Ta postawa odróżniała paryską „Kulturę” od innych ośrodków emigracyjnych po drugiej wojnie światowej, gdzie przeważała idea budowania polskiego państwa na wygnaniu, a dyskusję o roli emigracji prowadzono przy odrzuceniu wszelkich form kontaktów z Polską.

Krajowe numery „Kultury” przedstawiły wszystkie aspekty życia gospodarczego, kulturalnego i społecznego w Polsce pod rządami komunistów. Przygotowane przez Ośrodek Badań Europy Środkowej w Paryżu były pierwszym tego rodzaju opracowaniem syntetycznym.

Poznań 1956 r.

Październik 1956

Jerzy Giedroyc bacznie obserwował zmiany w Polsce, które następowały wraz z „odwilżą” w bloku wschodnim po śmierci Stalina. W „Kulturze” rozpisano ankietę *Czy przemiany w Polsce są odwracalne?*

W kraju narastało niezadowolenie z rządów komunistów, które dotyczyło przede wszystkim spraw gospodarczych i ekonomicznych, niskiego poziomu życia. 28 czerwca 1956 roku w Poznaniu doszło do strajków w największych zakładach pracy i wieców robotniczych, które prerodziły się w manifestację społeczeństwa brutalnie zdławioną przez reżim.

Po wypadkach poznańskich liberalizacja wywalczona przez społeczeństwo zmusiła władze komunistyczne do zmian. 21 października 1956 roku na VIII Plenum KC PZPR Władysław Gomułka został wybrany nowym I sekretarzem partii. W tym czasie Budapeszt był krok od rewolucji węgierskiej, która została krwawo stłumiona przez wojska radzieckie.

Ankieta „Kultury”. Czy przemiany w Polsce są odwracalne? Cel i charakter ankiety, „Kultura” 1954, nr 12 (86), s. 102-104.

Kontakty krajowe paryskiej „Kultury”

Instytut Literacki poparł Gomulkę jesienią 1956 roku. Stanął wraz z częścią powojennego uchodźstwa po stronie społeczeństwa polskiego, które wiązało z nastaniem ekipy „Wiesława” nadzieję na demokratyzację życia w Polsce. Zespół „Kultury”, piórem Juliusza Mieroszewskiego, udzielił Gomulce „kredytu zaufania”.

Jerzy Giedroyc uważał, iż „dzięki zręcznej polityce możemy wygrać walkę o duszę emigracji i stać się dla Kraju czy powiedzmy dla Gomułki partnerem, i to partnerem dosyć równorzędnym”. W miesięczniku rozpisano kolejną ankietę *Literatura emigracyjna a Kraj*.

Redaktor z zadowoleniem przyjmował przedstawicieli różnych środowisk z Polski. Jesienią 1957 roku odbyło się w Maisons-Laffitte spotkanie ze członkami Studenckiego Teatru Satyryków, m.in. Jerzym Jareckim, Jarosławem Abramowem-Nowerlym, Agnieszką Osiecką. Wyraził się o nich: „Duża kultura, dojrzałość. Zupełnie wyjątkowi”.

Jerzy Giedroyc śledził stale tygodnik „Po prostu”, który jego zdaniem zrobil nagły zwrot. „Uderzał mnie w nim rewizjonizm i ostry krytycyzm [...]. Czytałem to pismo z pasją. I zastanawiałem się, skąd ci ludzie się wzieli” – wspominał w swej *Autobiografii*.

1. Stanisław Selski	-
2. Jan Stalakiewicz	- "Szkoła Rzeczników"
3. Aleksander Sołtys	- Radio "Telewizja Polska", "Vis-
4. Bogdan Gospodk	- "Szkoła"
5. Adam Chęćko	- "Szkoła Polaków" "Szkoły Chęcińskie"
6. Józef Chęćko	- "Szkoła"
7. Rafał Chęćko	- "Szkoła"
8. Adam Czerwiński	- "Szkoła poświaty"
9. Józef Gorlicki	- "Szkoła Studiów"
10. Jerry Glazengord	- "Szkoła"
11. Zygmunt Grotterah	- "Szkoła"
12. Bolesław Grochowski	- "Szkoły", "Szkoła Studiów"
13. Władysław Grzeszczak	- profesor New York University
14. Wacław Grzegorczyk	- "Szkoła"
15. Stefan Hertling - - Grzegorczyk	- "Szkoła"
16. Aleksander Hertz	- "Szkoła"
17. Rafał Hertz	- "Szkoła"
18. Wacław Iwanicki	- "Szkoła"
19. Romuald Jelchicki	- "Szkoła"
20. Witold Jasiński	- "Szkoła"
21. Zygmunt Jordan	- Instytut Socjologiczny we Poznaniu
22. Ryszard Klemensowicz	- Radio "Telewizja Polska"
23. Stefan Kortiński	- RPPN /Informacja Europejska/ Instytut Naukowy Operacyjnych
24. Jerry Kostnicki	-
25. Stefania Kwasnicka	- "Szkoła", Radio BBC
26. Rafał Kwasnicki	- "Szkoła"
27. Włodzimierz Lemborski	- "Szkoła"
28. Jan Tadeusz Łapiński	- Instytut Radiowy BBC

- 4 -	
16. Leszek Jędrzejski	- "Kultura"
16. Józef Jachowicz	- Radio "Wolna Europa"
16. Józef Kostlewski	- "Kultura"
16. Józef Kostecki	- "Kulturośń"
16. Julian Piasecki	- "Kultura"
16. Ignacy Roszkowski	- "Kulturośń"
16. Bolesław Rudeński	- "Kulturośń"
16. Jan Szełek	- Rys. Rafał Polakiewicz Radio "Wolna Europa"
17. Tadeusz Rosiński	- Radio "Wolna Europa"
18. Stanisław Pudłakiewicz	- Radio "Wolna Europa"
19. Karol Pujsel	- "Kultura"
20. Adam Przybylski	- "Kulturośń"
21. Bofta Komunista	- "Kultura", "Kulturośń"
22. Stefan Kostkiewicz	- Galeria Leśbert, Wyd. Libella - Tarcza
23. Witold Gilecki	- Instytut Litewski, Parafy
24. Włodzimierz Kajdański	- "Kultura"
25. Jerzy Skrzypiec	- "Kultura" /Telew. Katowice/
26. Andrzej Stypułkowski	- Radio "Wolna Europa" BBC
27. Wiktor Szostakiewicz	- Radio "Wolna Europa"
28. Włodzimierz Gałasiewicz	- "Kultura"
29. Tytus Terlecki	- "Kulturośń"
30. Wiktor Grodzicki	- Radio "Wolna Europa"
31. Mikołaj Gocłowska	- Radio "Wolna Europa", "Kulturośń"
32. Stanisław Płoszajski	- "Kulturośń"
33. Stefanica Sokołowska	- "Kulturośń"
34. Józef Zarębski	- Radio "Wolna Europa"
35. Ignacy Zarębski	- "Robitka"
36. Karol Chrzanowski	- "Kulturośń"
37. Tadeusz Zawadzki	- Radio "Wolna Europa"

今
上

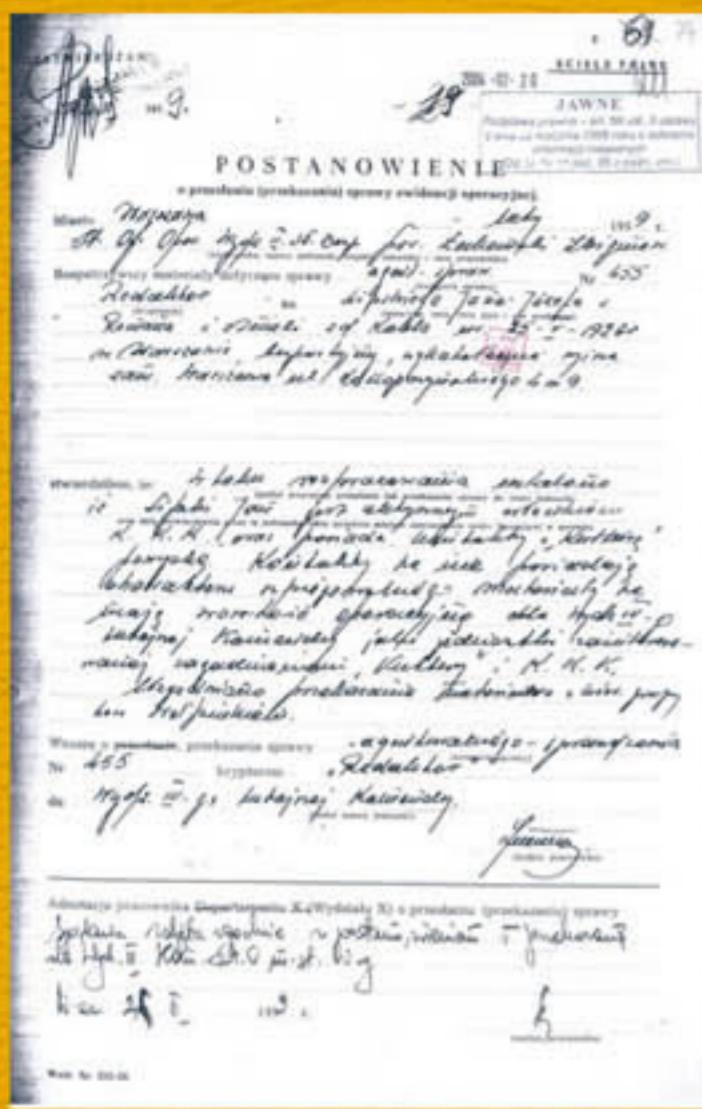
• • La Culture • Revue mensuelle •
ANKIETA "KULTURY":
LITERATURA EMIGRACYJNA A KRAJ
I. MARCZEWSKI: GOSPODARKA POLSKA
W GODZINIE WYBORU
T. K. BROZDZIŃSKI:
SOWIETY - WRZESIEŃ 1954

920
**ZARZĄDZENIE
ACZELNEGO DYREKTORA GŁÓWNEGO URZĘDU
KONTROLI PRASY, PUBLIKACYJ I WIDOWISK
z dnia 3 lipca 1950 r.**
o pozbawieniu debitu komunikacyjnego.
podstawie § 2 ust. 1 III b) rozporządzenia Prezesa
Ministrów z dnia 9 maja 1949 r. w sprawie organi-
zacji właściwości Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Pu-
blikacji i Widowisk oraz urzędów podległych (Dz. U. R.
z 22, poz. 241) pozbawiam debitu i zakazuję rozpo-
średniania czasopisma „Kultura”, wychodzącego w je-
poiskach w Paryżu.

**ACZELNY DYREKTOR GŁÓWNEGO URZĘDU
KONTROLI PRASY, PUBLIKACYJ I WIDOWISK**

Równocześnie Jerzy Giedroyc rozpoczął starania o debit dla „Kultury” i możliwość wymiany wydawnictw Instytutu Literackiego z innymi instytucjami kultury i nauki w Polsce. Oczekiwali zapowiedzianej przez Związek Literatów Polskich liberalizacji przepisów dotyczących rozpowszechniania prasy i książek emigracyjnych.

Po Październiku „Kultura” otworzyła łamy dla pisarzy krajowych, a swoje teksty ogłosili tam m.in.: Jerzy Kornacki, Artur Sandauer i Jerzy Zagórski.

Giedroyc z zainteresowaniem obserwował rozwój wydarzeń nad Wisłą. Potencjalnych partnerów w kontaktach z Krajem upatrywał przede wszystkim w szeregach Klubu Krzywego Koła. Tak nazywano klub dyskusyjny polskiej inteligencji, który zawiązał się w 1955 roku w mieszkaniu Ewy i Juliusza Garzteckich przy ulicy Krzywe Koło na Starym Mieście w Warszawie. Założony z inspiracji partii komunistycznej i służby bezpieczeństwa, przeszedł transformację pod wpływem wydarzeń 1956 roku. Stal się miejscem kształtowania opinii oraz postaw „przed i popaździernikowych”, sporów ideowych i politycznych. Cotygodniowe zebrania dyskusyjne KKK poprzedzały wykład z problematyki min. historycznej, literaturoznawczej, gospodarczej, społecznej czy prawniczej.

KKK zyskał na znaczeniu pod prezesurą Jana Józefa Lipskiego - od 1957 roku władza zaczęła tracić kontrolę nad „ośrodkiem wolnej myśli”.

Służba Bezpieczeństwa starała się kontrolować również kontakty Klubu Krzywego Koła z „Kulturą”, tj. Giedroyciem, Jeleńskim, Hertzem i Mieroszewskim. Przechwyciła np. list Redaktora do Lipskiego. W planie przedsięwzięć operacyjnych dotyczących aktywu bylego KKK napisano, iż „Kulturze” dostarczono materiały o sytuacji wewnętrznej w Polsce i wszelkich odstępstwach od „linii Października”, a na stypendia zagraniczne, pozyskiwane przez Giedroycia, wysyano ludzi „ideologicznie dobrze widzianych przez KKK”.

Spośród kierownictwa KKK najlepsze stosunki utrzymywał Redaktor z ówczesnym jego prezesem Janem Józefem Lipskim.

Klub Krzywego Koła

- 2 -

nach. W każdym razie gdyby była potrzeba to widziałbym możliwości / proszę trafić mi do Jaka gdańskie wydanie/ / i wydawane broszury książek tej grupy jako kontynuacja w pełnym sensie biblioteki "Po prostu", w duchu tej grupy autonomicznej, mającej w "Kulturze" osiągi te druhowanie od czasu do czasu coś w rodzaju jednodniowej rozmowy kultury polskiej, a starając się o kontynuowanie wyjazdów, stypendów ery sąprosesów ułatwiających wyjazdy.

Górski mi mówił np. o Sizandzie, że nie może wyjechać znao etymczasem stypendium UNICO. Mała ewentualna sprawozdanie, które by było trudne do odrzucenia. Tu / głębokie proste kontakty typu R. Arona mówią co cość zrobić/. Nie sądzą juz odmawiać p. wylanych sprawozdań. Proszę mi podać tylko trochę szczegółów co powszechnie do Sizanda, jego możliwości etc.

ODPIŚ

„Kultura”
Szw. menadżera
G. Avera de Poligny
Maison-Laffitte /Chânes-a-Guise/
tel. Maisons-Laffitte 19-04

Akredytat W.Pan Jan-Josef Lipski, Warszawa, ul. Kompozyt-
nika 4 m 9
Redakcja brak

Dnia 18 września 1957

Do Panów:

Karolem z Warszawy, do leci jutro do Warszawy p. francuski sekretarz "Przeglądu Polskiego i obcego" by napisał parę dni / i zezeka niecoś pięknie wiadomości od Pana co do ewentualnego wycieczek czy wycieczek "Krzywe Koło". Spra. a wydaje mi się re-
ne i nam wracając, że jest rzeczą możliwe były "wykonodilli" a sprawozdanie Klubu do USA proste takie uniwersytety jak Harvard. Wydaj, że również są możliwości analagiczne co do Francji i Niemiec zachodnich. Calego wyborem kraju, które może być zainteresowane wizytą jeśli idzie o kontakty i dyskusje. Jak już pisalem mianikom skróć orientacyjny listę ewentualnych wizyt, jak również tematy, które Panu specjalnie interesują, wracając przybliżone terminy. Kombinacyjne sprawozdanie w ten sposób, by były pokryte również konkretne przewidzenia.

Z/ Bardzo mnie interesująca tematyczka wieści, której tu doceniam o "Po prostu". Gdy tu przesu, to dla kolejnego numeru zostały skonflikto- wane i do pisma zostało nadpisane 7 listopada tu i daleko zapisane z Górkami z "Po prostu". Dalszej edycji jestem bardziej przerażony brakiem kontynuacji w naszej grupie i jej niedogodno- waniem niż jej trudnościemi. Co moglibyśmy tu zrobić co? pośleć? Sprawiają mn. jest bardzo trudno, gdyż wiadomieli się nie znanym i niebardziej się bać by móc interencyje czy propozycje mi być dla zrozumiane. Oszczędzać uratować, że jednej kontynuacji mi był redaktorem "Po prostu", to lepiej by pismo z trudem skilidowale przyjmując inną formę organizacyjną / np. danie wyk- aleń powiązanych jako spółdzialeń etc/ niż stracić całe swoje życie w społeczeństwie. Jest poza tym sprawa walki, odyt, kto mnie pytał to byłym za jej kontynuacją. Wies z własnym doświadczaniem, że to najlepsza taktyka. Trudno mi napisać +

Fragment listu Redaktora do Jana Józefa Lipskiego, odpis włączony do aktu.

Jan Józef Lipski (1926-1991)
- historyk literatury, krytyk literacki. W czasie II wojny światowej żołnierz AK, uczestnik Powstania Warszawskiego. Współzałożyciel KKK i jego prezes w latach 1957-1958, sekretarz zarządu do 1962. W latach 1956-1957 członek redakcji tygodnika "Po prostu". Od 1952 roku pracował jako redaktor w Państwowym Instytucie Wydawniczym, skąd został zwolniony z powodów politycznych w 1959 roku. Jeden z inicjatorów „Listu 34”.

do: Jana Józefa LIPSKIEGO – działaczka
Klubu "Krzywego Koła".

LIPSKI Jan-Józef u. Roman i Anieli
zd. Kobla, ur. 25.V.1926 r. - Karasiew-
narszwoś i obywatelstwo polskie,
pochodzenie społeczeństwo - inteligencja,
bezpatriotyczny, żonaty, wykształcony
wyższe, mgr filologii polskiej, zasid
krytyk literacki, publicysta, zatrudniony w Instytucie Badów Literackich
PAN - jako st. asystent, zm. Warszawa,
ul. Konopnickiego 4 m 9.

LIPSKI urodził się w rodzinie inteligencji.
Jego ojciec z wykształcenia inżynierem mechanikiem. Do 1939 r. posługiwał się na utrzymaniu rodzinnych oraz wegańskim do szkoły podstawowej w Warszawie. Należał do Związku Harcerstwa Polskiego.

W okresie okupacji uczył się na tajnych kompletach.
Należał do "Szarych Szeregów", a potem do AK - zgrupowania "Basta". Brał udział w powstaniu warszawskim - odznaczony Krzyżem Walecznych.

Po wysiedleniu osiągnął się w liceum im. St. Stanisława
w Warszawie. Po skończeniu szkoły średniej rozpoczęł studia
w zakresie filologii polskiej na Wydz. Humanistycznym UW.
W okresie studiów był członkiem ZNP.

W latach 1950-51 powiązany był z grupą "Personalia" - nielegalną organizacją typu masodziałego.

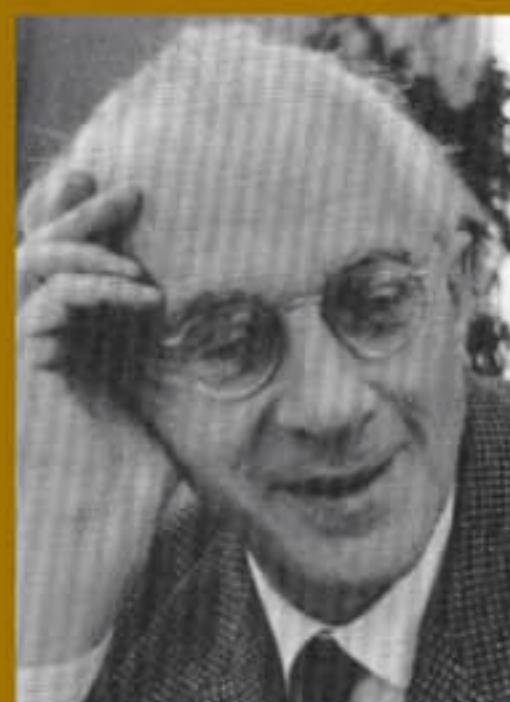

Jerzy Giedroyc poinformował Juliusza Mieroszewskiego 10 maja 1957 roku: „W tej chwili zacieśnienie cenzury wobec „Kultury” i naszych wydawnictw jest niezmiernie drakońskie. Prawie wszyscy się skarżą, że nic nie dociera. Natomiast kontakt zarówno osobisty, jak i listowy jest coraz ścisłej”. W kolejnym liście z 1 czerwca 1957 roku zastanawiał się czy „Gomulce zależy na wznowieniu zimnej wojny?”

Mieroszewski odpowiedział 26 czerwca 1957 roku, iż „Gomulka mnie bardzo rozczarowuje. Myślimy się niejako w stosunku do niego zaangażowali i mamy prawo teraz powiedzieć, co o tym wszystkim myślimy”.

W lipcu 1957 roku Jerzy Giedroyc zapewnił Jerzego Stempowskiego, że „w każdym razie na naszym odcinku, tj. „Kultury”, odwilż się skończyła. W tej chwili cenzura na „Kulturę” i nasze wydawnictwa jest bardziej totalna niż za najgorszych „stalinowskich” czasów”.

Ochodzenie od Października

Zamiast zapowiadanej po Październiku liberalizacji przepisów dotyczących rozpowszechniania prasy i książek emigracyjnych, a w szczególności „Kultury”, od początku 1957 roku nasiliły się procesy odwrotne. Nie udało się zdobyć debitu dla Instytutu Litterackiego, zapewnić dostępu do jego publikacji w Kraju.

Zamknięcie „Po prostu” i manifestacje w obronie tygodnika potwierdziły przekonanie Jerzego Giedroycia o zahamowaniu reform i ograniczeniu wolności słowa.

Jerzy Giedroyc z Zespołem Instytutu cofnął kredyt zaufania Gomulce, a powody tej decyzji wyjaśnił w liście *Do krajowych czytelników „Kultury”*, wysłanym do Polski na papierze biblijnym jesienią 1957 roku. Zapewnił w nim m.in.:

„Teraz, gdy zamknięto „Po prostu” i ogranicza się prasę - na „Kulturę” w pierwszym rzędzie spada cały ciężar walki o wolność i rzetelną demokrację.

Dając wyraz naszej sierze w możliwości ewolucyjnej zmiany i poprawy warunków w kraju - nie rozumieliśmy przez to, że któregoś dnia komuniści odesiąt od komunizmu. Sądiliśmy natomiast, że komuniści, wykorzystując wyjątkową sytuację, zechcą zmienić ów przywilej geopolityczny, stanowiący fundament ich egzystencji, na autentyczne zaufanie i solidarne poparcie narodu.

Komuniści polscy zielili przed sobą dosłownie dziającą szansę wykazania świata, że potrafią przewodzić demokratycznemu społeczeństwu w oparciu o desokratyczne metody i instytucje, zielili szansę podważyć tezę - uznany za pionik przez setki milionów ludzi na Zachodzie - o mianowicie, że z komunistami nie można współpracować, a można ich tylko zwalczać.

Nie ulega dla nas wątpliwości, że hanowanie demokracji, zwężanie sfery wolności, cenzury, konfiskaty, a ostatnio aresztowania - to wszystko w 80% nie jest dyktowane obawą przed interwencją sowiecką, ale względami partyjnymi. Partia czuje się zbyt słaba i wewnętrznie rozszaga i dlatego wraca do metod policyjnych. I w tym miejscu komuniści wstępują w orbitę błędnego koła. Metody policyjno-administracyjnego przymusu partii nie wznośnią wzmochnię natomiast i skonsolidują opozycję, pogłębią rozczerowanie, zwiększą ogólną niesęd i maraż.

„Kultura” - tak jak docierają do Kraju za Bieruta - tak i dociera i będzie docierać za Gomulkę. Popularność i pozycja „Kultury” w Polsce nie zrodziły się przecież z powietrza.”

KULTURA

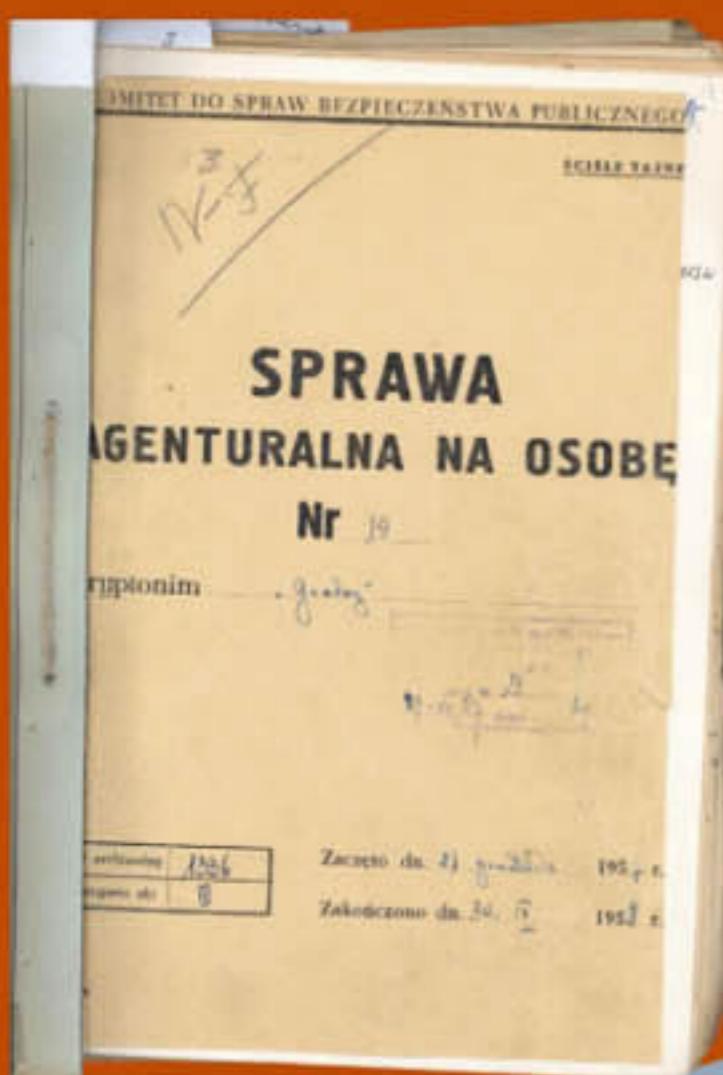
Szkoła • Czytelnictwo • Sprawozdanie

PARYŻ Nr 12/122 1957

• «Le Culteur» • «L'Amic mondiale» •
M. JORDAN: ODWRÓT OD PAŹDZIERNIKA
W. DUDZICKI: REWOLUCJA ZAWCZASU ZAPOWIADANA
C. MELODI: NA ZABADZIE MARTWEJ DOZY

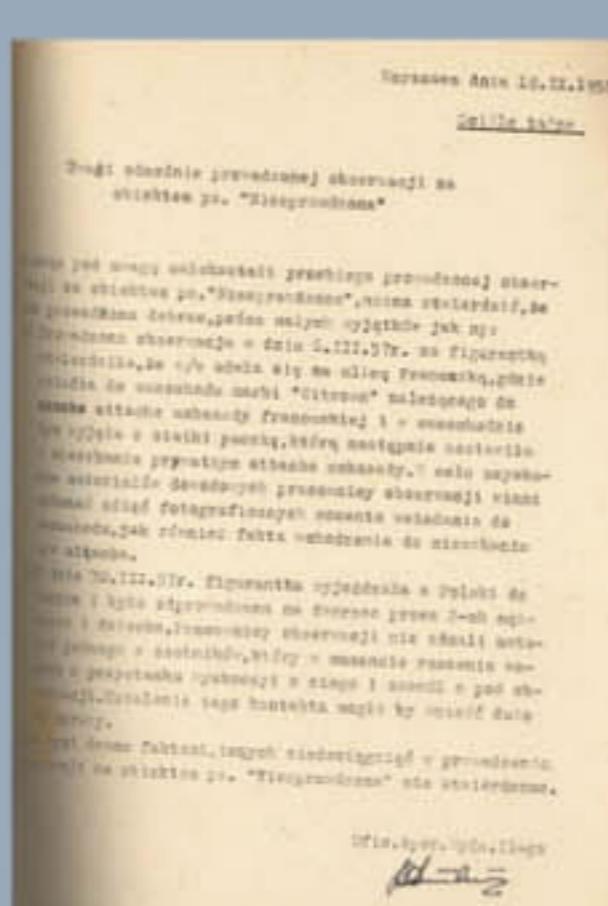
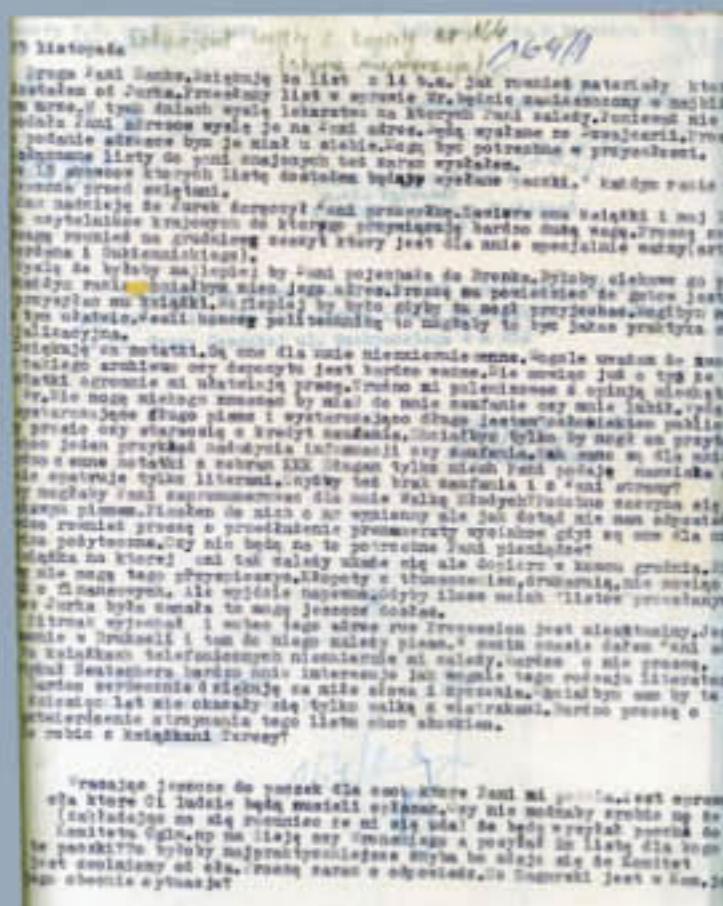
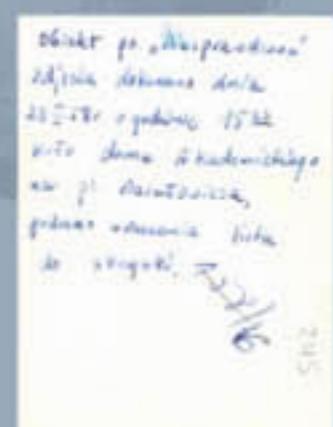
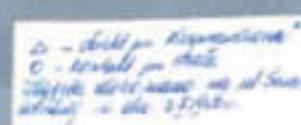
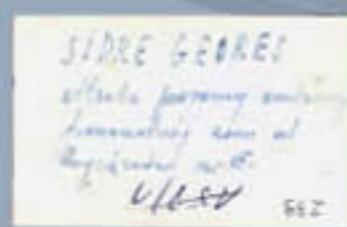
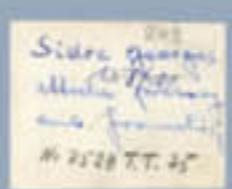
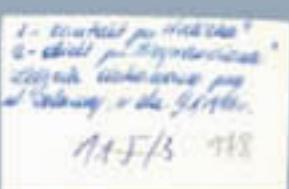
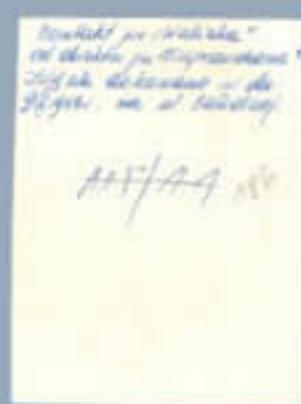

16 października 1956 roku Służba Bezpieczeństwa założyła sprawę agenturalnego sprawdzenia krypt. „Geolog” na Hannę Rewską, która w 27 grudnia 1957 roku została przekształcona na sprawę agenturalną na osobę.

ROZPOCZĘTO DOP. 15.26.56. 5.11.56.	TAJNE	
ROZPOCZĘTO DOP. 15.26.56. 5.11.56.	ROZPOCZĘTO DOP. 15.26.56. 5.11.56.	
NOTATKA INFORMACYJNA		
Operacyjne / nr kontroli 1336 / nr. 8.5652		
Materiały dyplomatyczne kryptowane SBU i dokumentacja pochodząca z konsulatu Francji		
Dokument / akt dyplomatyczny	Wysz. kod	Uwagi
RENSKA Hanna z. Zgierka, urod. 24.11.1905	E-16	

KARTA KONTROLNA		
(Wykaz i podgląd aktów prowadzących sprawy — rokoty) oraz aktów, które są powiązane z materiałem.		
Dokument / akt dyplomatyczny	Wysz. kod	Uwagi
RENSKA Hanna z. Zgierka, urod. 24.11.1905	E-16	

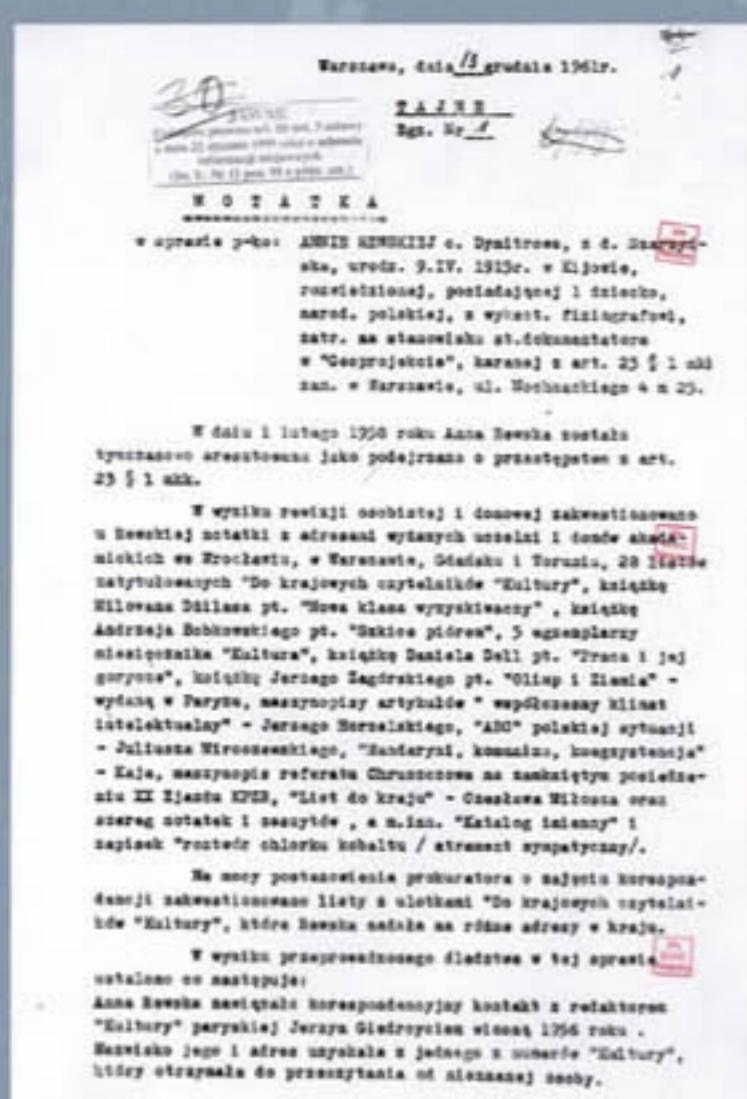
Wobec Hannы Rewskiej zastosowano również kontrolę korespondencji. List Giedroycia został otwarty w Urzędzie Pocztowo-Telekomunikacyjnym i przesłany bezpośrednio do Prokuratury Wojewódzkiej, celem włączenia do zbieranego przez bezpiekę materiału dowodowego przeciwko Rewskiej.

Bezpieka śledziła stale Hannę Rewską, której nadawała wówczas kryptonim „Niesprawdzona”.

W mieszkaniu Hanny Rewskiej bezpieka założyła podtuch, a zapisy rozmów telefonicznych włączono do akt operacyjnych. Niektóre z nich były tłumaczone z języka francuskiego.

Pierwsze uderzenie. Aresztowanie Hanny Szarzyńskiej-Rewskiej

Konsekwencją rozpracowywania przez bezpiekę kontaktów krajowych Giedroycia było zatrzymanie 30 stycznia 1958 roku przez Wydział II SB Komendy MO m.st. Warszawy Hanny Szarzyńskiej-Rewskiej pod zarzutem przechowywania i rozpowszechniania wydawnictw paryskiej „Kultury”. Bez znaczenia dla SB był fakt, że Hanna Szarzyńska walczyła w Powstaniu Warszawskim, była uczestniczką zamachu na Franza Kutscherę. Dwa dni później prokurator m.st. Warszawy zastosował wobec niej trzymiesięczny areszt tymczasowy i zlecił wykonanie czynności śledczych Samodzielnej Sekcji Śledczej Komendy MO m.st. Warszawy. Rewskiej wytoczono proces, który rozpoczął się 3 lipca 1958 roku. Oskarżenie oparto na artykułach 23 i 24 małego kodeksu karnego. Artykuł 23 dotyczył rozpowszechniania druków „nawotujących do zbrodni” lub „mogących wyrządzić istotną szkodę interesom państwa”, natomiast artykuł 24 - przechowywania takich druków. Za takie więc uznano wydawnictwa Instytutu Literackiego.

Od tego czasu otrzymywała nieregularnie poszczególne numery planu, czytając je oraz dawając do odczytu innym osobom. Gdy oryginalne koperty sporożone przez siebie odrysły masykopisy „ciachawnych” artykułów Miroszewskiego, Czapkiewicza, Horzańskiego i innych.

Listy do Giedroycia Rewská przesyłała pocztą lub przy pomocy osób wyjeżdżających z kraju do Francji. Giedroyć natomiast listy do Rewskiej wrócił odwiedzającym go osobom z Polski, które po powrocie do kraju przesyłyły listy do Rewskiej.

W 1955 roku lub na początku 1957 Giedroyć listownie zakwestionował Rewskiej aby w przypadku uchykania przez nią nadzwyczaj ważnych informacji przesyłała je listownie przy użyciu tajnego. Jak wyjeżdżała Rewská niskorzystała z tajnego.

Wiosną 1956 roku Giedroyć zaproponował Rewskiej przyjście do Paryża dla nadwielenia z niej współpracy. W tym celu zakupił Teresę Gross kuzynkę Rewskiej do wysłania Rewskiej oficjalnego zaproszenia o sam zakwater wizy francuskiej oraz nadaniej Rewskiej trzy paczki z kupionymi materiałami ubrańiowymi, całość pokryta kosztami wyjazdu do Paryża. Rewská otrzymała paszport w dniu 25 stycznia 1957 roku, jednak na skutek listu Giedroycia spółki aktuowej wyjazd i wyjazda dopiero 30 marca 1957 roku. Podczas rozmowy z Giedroyciem ungodzona forma współpracy wyrażająca się w tym, że Giedroyć będzie nadal był kolejne numery miesięcznika „Kultura” udzielać wiosną z jednym egzemplarzem, oraz kajaki tej redakcji a Rewská będzie kopertowała te materiały w kraju oraz zbierała i przesyłała Giedroycielu informacje po dacie o tym w kraju i „określone” materiały m.in. t.w. „wydawnictwa powieściowe w rodzinie artysty Leona Kołakowskiego „Smierć Bogda”, sprawozdania z dyskusji w Klubie Krzysztofa Eda i inne materiały, które nielegalnie rozpowszechnia się w Warszawie.

Na propozycję Rewskiej Giedroyć skontaktował się z Zygmuntem Zarębą z którym Rewská przesyłała m.in. następujące zagadnienia:

działalność socjalistów emigracyjnych ich stosunek do przedsiębiorstw w Polsce i programu PPS. Jak wyjeżdżała Rewská Zaręba poformował ją do końca PPS i nie przestrzelił się.

- 3 -

W sprawie o powyzane weszło p-kw. Annie Rewskiej, dziedzic i przedstawiono jej zarzut z art. 7 Dekretu z dnia 21.X.1949r. odnoszący tajemnicę państwową i służbową.

W czasie rewizji domowej przeprowadzonej w mieszkaniu Anny Rewskiej znaleziono masykopis broszury J. Szafranego pt. „Olimp i Zloto” wydane przez „Kultury Paryską” oraz szereg kajaków i jatyki francuskiej „Faceuse” fragmentarnie tłumaczone na język polski. Treść powyższych kajaków zawiera fałszywe informacje mające wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa Polskiego. Wz. odwielenia Anny Rewskiej wytworzono po raz ostatni od 1957 r. i nie zostały one zabrane podczas pierwszej reakcji w 1958 r.

W dniu 15 grudnia 1961r. postanowieniem podprokuratora A. Bider z Prokuratury Wojewódzkiej dla m.st. Warszawy Anna Rewská została aresztowana.

W dniu 19.III.1961r. Przedsiębiorstwo „Geoprojekt” nadeszła pismoawiadomujące o odnalezieniu w biurze przedsiębiorstwa zagubionych przez Rewską materiałów i map. W związku z powyższym Anna Rewská została z aresztu zwolniona.

Postanowieniem z dnia 26 stycznia podprk. A. Bider Prok. Wz. dla m.st. Warszawy p-kw. Annie Rewskiej dziedzic z uwagi na to, że zagubione materiały zostały odnalezione, a ze przechowywaniem wydane zostały mogących trosiąć się wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa Polskiego. Annie Rewská była już skazana na karę skazaną na 1,5 roku z zamieszczeniem na 3 lata. Po 11 miesiącach została zwolniona z więzienia.

Sąd Wojewódzki w Warszawie zastosował artykuł 277 kodeksu postępowania karnego dopuszczający tajność rozprawy sądowej ze względu na tajemnicę państwową i wojskową. Na rozprawę przyszło ok. 60 osób. Rewská, skazana na 3 lata, karę - ze względu na zły stan zdrowia - rozpoczęła odbywać w szpitalu więziennym. W 1959 roku w wyniku wniesionej przez obronę rewizji Sąd Najwyższy uchylił wyrok i skazał oskarżoną na 1,5 roku z zamieszczeniem na 3 lata. Po 11 miesiącach została zwolniona z więzienia.

W wyniku rozprawy sądowej Rewská skazana została na 3 lata więzienia, wyrok ten w wyniku rozprawy rewizyjnej został skrócony do 1,5 roku więzienia z zamieszczeniem wykroczenia kary na okres 3 lat.

W dniu 3 grudnia 1961 roku dyrektor „Geoprojektu” zamordował Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oznaczając materiałami tajnymi. W wyniku przeprowadzonej w „Geoprojekcie” kontroli stwierdzono, że Anna Rewská zagubila materiały tajne, m.in.:

1/ materiały Archiwum Mierosz Nr sied. 35
2/ mapa w skali 1:50 000 det. lewy i inne mapy

Zaostrzenie kursu

Początek 1959 roku przyniósł atak reżimu na środowiska literackie. Zamiast oczekiwanej drugiego etapu Października Gomułka na III Zjeździe PZPR wypowiadał się w coraz bardziej radykalnym tonie. Przekonywał o „postrewizjonistycznym czadzie” i „burżuazyjno-liberalnych tendencjach” panujących w kulturze, zapowiadał zwycięstwo ideologii marksistowsko-leninowskiej w polityce partii.

Od 1958 roku w partii następowała eliminacja zwolenników zmian. Ministrem Kultury i Sztuki przestał być Karol Kuryluk, rezygnację ze stanowiska ministra oświaty złożył Władysław Bieliński, a Stefan Żółkiewski z funkcji ministra szkolnictwa wyższego. Julian Hochfeld przestał być dyrektorem Instytutu Spraw Międzynarodowych.

W grudniu 1959 roku na X Zjeździe ZLP Antoniego Słonimskiego na stanowisku prezesa (wybranego w 1956 r.) zastąpił Jarosław Iwaszkiewicz.

Jerzy Giedroyc w lutym 1959 roku napisał do Juliusza Mieroszewskiego: „Represje wobec opornych literatów rosną. Reżym chce wykorzystać apatię i zdusić wolność słowa. Trzeba więc tę opozycję podniecać. Robię tu, co mogę”.

Redaktor pisał o „oklapnięciu” zarówno w kraju, jak i na emigracji. W marcu 1959 roku wystosował list *Do Czytelników i Przyjaciół*, pisząc m. in.:

„Dom nasz w Maisons - Laffitte pod Paryżem, zakupiony dzięki pomocy czytelników - przyjaciół, w znacznym stopniu wypełnia biblioteka, jak się zdaje jedyna tego typu na świecie, bo zawierająca zarówno publikacje emigracyjne od 1939 roku, jak książki i czasopisma wydawane w Kraju i na emigracji po 1945 r., nie mówiąc o literaturze zachodniej. W obecnej chwili biblioteka liczy 16 000 tomów i jest stale uzupełniana. Obok niej jest biblioteka pism obejmująca komplety pism w języku polskim, ukraińskim, litewskim, czeskim, rumuńskim oraz w językach zachodnich.

Zarazem nasza działalność, początkowo ograniczona do wydawania miesięcznika, rozszerzyła się na inne dziedziny, mocą samej konieczności. Wskutek pogłębiającego się kryzysu organizacji politycznych wiele zadań, które mogłyby być spełniane przez większe grupy, spada na barki naszego zespołu.

Przedstawiając nasze plany zaczniemy oczywiście od naszego pisma. Chcielibyśmy udzielać możliwie dużo miejsca życiu emigracji w różnych krajach, i to nie tylko w formie aktualnych wiadomości, ale opisów i analiz socjologicznych.

Co do naszego stosunku do Kraju, to nie możemy chyba być oskarżeni o sztywność postawy. Zawsze dbaliśmy o jak największy kontakt z tym, co się tam odbywa, i nasz stosunek jest, pochlebiamy sobie, rzeczowy czy empiryczny. Gotowi jesteśmy popierać każdą zmianę, która wychodzi na dobre 28 milionom mieszkańców Polski, jak złożyliśmy tego dowód w Październiku i bezpośrednio po Październiku.

Wydając miesięcznik i książki chcemy, żeby trafiały one do rąk nie tylko emigracyjnych czytelników. Wysyłamy, więc bezpłatnie od 500 do 700 egzemplarzy każdej pozycji do Polski, częściowo pocztą, przede wszystkim przez okazje.

Naszym zdaniem postawa czynna, choćby niekiedy prowadziła do różnic w opiniach, może jedynie nadać sens naszej emigracji.

Dotychczasowy nasz dorobek daje gwarancję, że nie idzie tu o podtrzymanie efemerydy, ale o umożliwienie dalszego rozwoju placówki, która złożyła egzamin z samowystarczalności. Stale ostatnio zwężający się zakres swobody słowa w Kraju zmusza nas do szczególnego wysiłku”.

Redaktor Jerzy Giedroyc

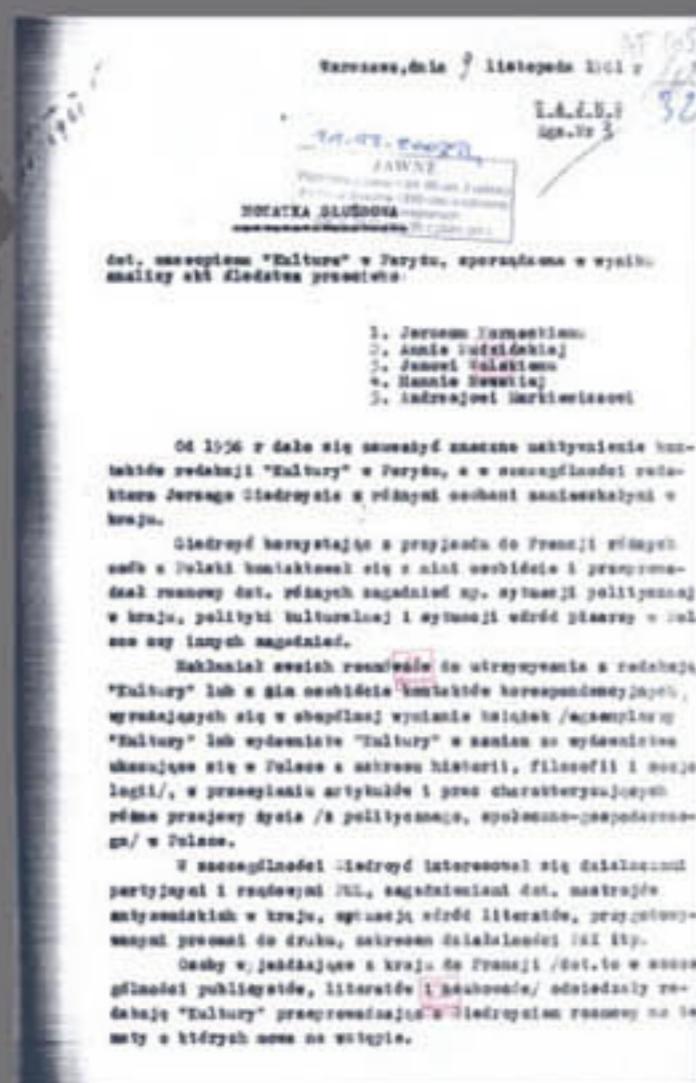

Aresztowanie Anny Rudzińskiej

Kolejną osobą aresztowaną za współpracę z paryską „Kulturą” była Anna Rudzińska, pracownica biblioteki Wydziału Filozoficznego UW, społeczny sekretarz Klubu Krzywego Koła. SB wszczęła śledztwo za „utrzymywanie systematycznych kontaktów z „Kulturą” i pośredniczenie w załatwianiu dla Giedroycia spraw dotyczących PAN i Klubu Krzywego Koła”. 4 września 1961 roku Wydział IV Departamentu III MSW w ramach „przedsięwzięć operacyjnych zmierzających do ograniczenia kontaktów środowisk inteligenckich z paryską „Kulturą”” zatrzymał Rudzińską „za współpracę z Giedroyciem”. Jako zasadniczy zarzut wysunięto podjęcie się przez nią, na prośbę Giedroycia, tłumaczenia z angielskiego książki Feliksa Grossa Seizure of Political Power. Służba Bezpieczeństwa uznała tę pozycję za tendencijną, zawierającą wrogie elementy i szkalującą stosunki w krajach socjalistycznych.

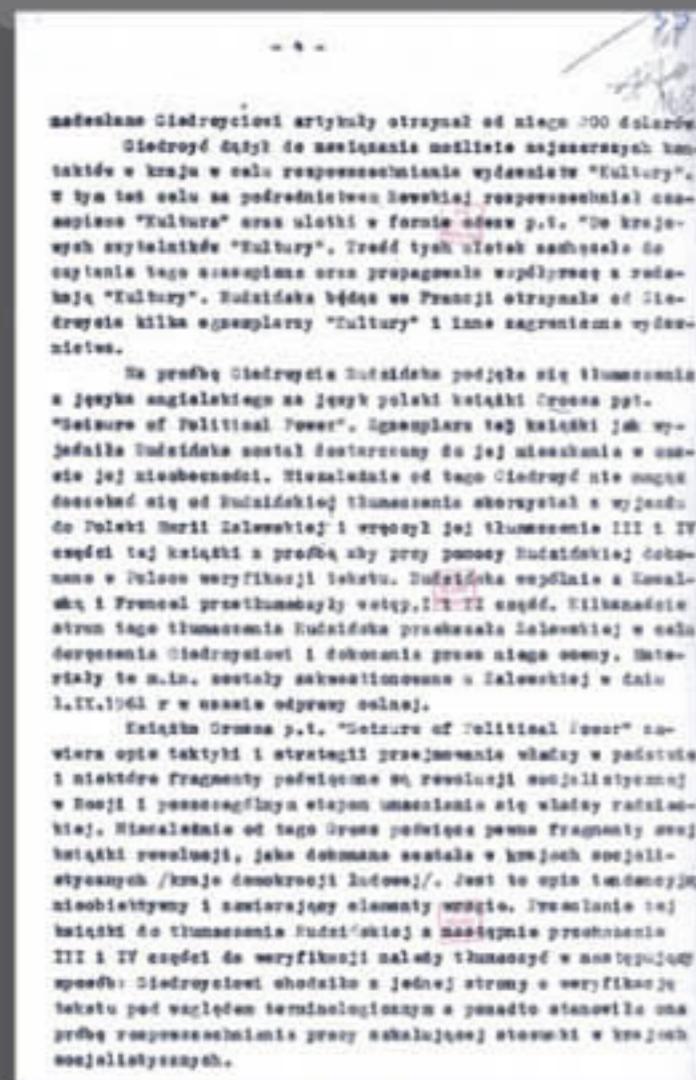

Anna Rudzińska (1919-1992) - przed wojną studiowała socjologię w Ecole de Sciences Politiques na Sorbonie i francuski w szkole dla nauczycieli - cudzoziemców. W czasie II wojny żołnierz AK w Kompanii B-3 Pułku „Baszta” Armii Krajowej, w Powstaniu Warszawskim walczyła na Mokotowie, była łączniczką i sanitariuszką. Po wojnie w 1949 roku Rudzińska rozpoczęła naukę w Studium Nauk Społecznych przy Uniwersytecie Warszawskim, od 1956 roku pracowała w bibliotece Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Warszawskiego. Od 1958 roku pełniła społecznie funkcję sekretarki w Klubie Krzywego Koła. Od listopada 1959 do lipca 1960 roku przebywała we Francji na uniwersytecie w Nancy jako stypendystka rządu polskiego, wtedy nawiązała kontakt z Jerzym Giedroyciem.

Giedroyc w umyśleństwie interesujących go informacji wykorzystywali okoliczności, że niektóre pisarze literatury lub inni autory nie mogli publikować swoich prac z uwagi na to, że te publikacje autorzy w swej treść wstępnie obowiązująca literatura socjalistyczna bądź wręcz wrogie. W związku z tym powstawały konsekwencja tych prac powstającego kraju na podmiotów „Kultury” i Giedroycia. W ten sposób na łamach „Kultury” wydrukowane w 1957 r. artykuły Kornackiego pt. „Próba dialektyki”, który ten został przesłany przez Kornackiego na adres redakcji „Kultury”. W tym samym czasie Giedroyciowi na podmiotach prof. Walentyna z USA wyszukały akademickiej pracy pt. „Zachunek pamięci” przygotowanej przez Kornackiego, Bagussewską i Śliwińską. W skład tej skierowanej prasy wchodziły opresje różnych literatów jak Tadeusz Jasiński, Flary Śliwińska, Jana Nepomucena Kilińskiego, inny Jasielskiej, Jana Tyli i innych. Wraz z nimi została prasa cenzury antysemickiej. Nie ustalano jednak w jaki sposób Śliwińska będąca w Polsce mieszkała w posiadaniu siedziski „Zachunku pamięci”. Giedroyc interesował się także posiątkami Kornackiego i proponował mu adekwatowanie w kredytu „Kultury” i swych wykroczeń we Francji. Jan Śliwiński wysłał Giedroyciemu swoją pracę pt. „Spółdzielnia samorząd polityczny” oraz zamierzał wykonać swoje posiątki. W kwietniu 1960 r. Kornacki wysłał Giedroyciemu dwa artykuły z tradycji antysemickiej pt. „Kilkunek o jazykach”, które w lipcu r. opublikowane zostały na łamach „Kultury”. Podobno w dniu 1.VI.1961 r. wysłał artykuł o działalności oddziałów partyskich kierowanych w określonej części przez Stefanę Jasielską. Dostępował przesłanie dalszych artykułów i informacji, że jedna z nich znajduje się w kontakcie z nim, która pojęta „rewolucyjne” materiały dot. swoich w dnia 15.II.1961 r. w Kartuskim oddziałem przesłaniała przesyłkę pocztową od stowarzyszenia FAU z przedstawicielami rządu. Zamierzał również wysłać artykuł pt. „Zasieg i patka”, w którym w sposób oczywisty opisuje działalność Milicji Obywatelskiej i służby bezpieczeństwa.

Następnie sprawę interesujących Giedroycia był bardziej zainteresowany. I tak Hanna Kowalska na przełomie 1956-1959 przesłała Giedroyciemu wyroprawanie z sezonu Klubu Krzywego Koła, spisy repertuarów z EHE, spisy kolonialne AL, wszelkie wydawnictwa i gazety umieszczane w kraju /polityczne i społeczno-kulturalne/, niektóre czasopisma kraju, opisy wypadek z Warszawy i kontakt telefoniczne Krakowa, Lublina, Gdansk i Świdnicy. Znajdujące się w przekładzie dekretu zakreślonej konspiracji na stronie Giedroycia było jego propozycja stworzenia do końca 1959 r. takiego, aby to miało takie znaczenie na prześlanych do siebie materiałach zasługujące amerykańskie. Umysłowa konspiracja między Giedroyciem a Kowalską dokonywała się również w lipcu 1959 r. na podmiotach II sekretarza wydziału francuskiej w Paryżu Georges Bidre'a. Z akt sprawy przeciwnika Jerzego Kornackiego i Janie Kornackiej wynika, że w czerwcu 1960 r. Kornacki ukończył wydział Giedroyciemu pożycję ukrytej kontakty „Zasieg” w angielskim adjekty - fotokopia przesyłającej listy, kody kolejnego numeru, Józefa Gyrakowskiego i Aleksandra Łaskiewicza. Anna Rudzińska w okresie od stycznia do maja 1961 r. przesłała Giedroyciemu około 10 różnych wydawnictw z zakresem historii, filozofii i socjologii. Jednym ze sposobów możliwości i utrwalenia kontaktów Giedroycia z osobami w kraju było udzielanie im pensji antysemickiej lub wykroczeń lub na stypendium do Francji. I tak np. Jerzy Kornacki i Halina Bagussewska-Kornacka otrzymały stypendium na studia w stypendialnego do jury. Kornacki i Bagussewska rylli prasę okresu 2-eh świątecznej w Paryżu otrzymując je po tysiąc franków miesięcznie. W lipcu z dnia 20.VI.1961 r. Giedroyci otrzymał stypendium dla Czesława oraz prof. Rudańskiego, by ta para ma wspólnie kandydować na stypendium wyznaczające Jana Józefa Lipskiego i swoje własne. Jan Śliwiński za przesłanie swojej pracy skrypty do Giedroyciego otrzymał ok. 5 tys. zł. Ponadto przesłał mu Rudański 100 złotów za tłumaczenie pracy na Eks Giedroycia knigą Grossa pt. „Seizure of Political Power”. Kolejna listka wiadomość na

– 4 –
na deszczu Giedroyciowi artykuły otrzymały od niego 200 dolarów. Giedroyc dał do załatwiania możliwe najszerszych kontaktów w kraju w celu rozpoczęcia wydawania „Kultury”. W tym celu na podmiotach Kornackiej, Bagussewskiej i Rudańskiego czasopisek „Kultura” oraz ulotki i formy edycji pt. „De krajobrazach antysemickich „Kultury”. Trzeci tydzień siedem dni po otrzymaniu tego czasopisma oraz propagowania wpływu z redakcją „Kultury”. Rudańska będzie we Francji otrzymała od Giedroycia kilka egzemplarzy „Kultury” i inne zagraniczne wydawnictwa. Na prośbę Giedroycia Rudańska podjęła się tłumaczenia z języka angielskiego na język polski karty Grossa pt. „Seizure of Political Power”. Egzemplarz tej karty jak wynikała z dokumentów jej niezobowiązany. Właściwie od tego Giedroyc nie mógł dowiedzieć się o Rudańskiej tłumaczeniu skorzystał z wyjazdu do Polski Marii Zalewskiej i wrócił jej tłumaczenie III i IV części tej karty z prośbą aby przy pomocy Rudańskiej dostarczone w Polsce weryfikację tekstu. Rudańska wspólnie z Zalewską i French przetłumaczyły wstęp, I-II część. Właściwie strona tego tłumaczenia Rudańska przekazała Zalewskiej w celu dokończenia Giedroyciowi i dokonania prasy nią samej. Dostępny te m.in. zostały załatwione przez Rudańską w Zalewskiej w dniu 1.IX.1961 r. w celu odprawy kolejnej. Karta Grossa pt. „Seizure of Political Power” zawiera opte taktiki i strategii przejmowania władzy w państwie i niektóre fragmenty poświęcone rewiuiacji socjalistycznej w Rosji i poszczególne elementy umieszczenia się władzy radzieckiej. Właściwie od tego Grossa podał fragmenty swojego tekstu rewolucji, jak dokonane zostały w krajach socjalistycznych/kraju demokratycznego Rosji/. Jest to opis tendencjonalny i nieobiektywny i nawiązujący elementy negatywne. Przeklinał tej karty do tłumaczenia Rudańskiej a następnie przekazała III i IV części do weryfikacji należącej tłumaczącej w angielskiej sposób. Giedroyciowi vhodzili jedynie z jednej strony a weryfikację tekstu pod względem terminologicznym a ponadto stanowiła ona próbę rozpoczęcia kontaktu z szkalującą stosunki w krajach socjalistycznych.

– 5 –
Przesłanie tej karty do „ciąż celu narodzenia aktualnie udanych w Polsce terminacji” wskazuje na to, że Giedroyc przeważał iż karty dla sztuknika w kraju a ponadto wskazuje na trudności z jakim redakcja „Kultury” wprowadza się do końca tłumaczeniem różnych wydawnictw z przeszłości ich do sztuknika antysemickich pojęty Francją. Utrzymanie kontaktów Giedroycia w różnych okolicznościach kraju odbywały się różnym sposobem. Giedroyc przesyłał korrespondencję i wydawnictwa „Kultury” bezpośrednio na adresy w kraju wykonywając postępy lub też wersal przesyłki osoby przebywającej czasem we Francji, które następnie przesyłały do Polski i tutaj wniosły do skrzyni pocztowej przesyłek listy np. w Krakowie, Warszawie lub dorywczo zmienione adresami.

– 6 –
Przy wykonyaniu korrespondencji przeznaczonej dla Giedroycia używano podmiotów adresów /krajowych kontaktów/ różnych prasy Giedroycia np. Kornacki otrzymywał listy do Bogdana Bagussewskiego, son. w Anglii, Rudańska do Marii Zalewskiej, son. w Warszawie, Dusidka do Władysława Pietrasa i Markiewicza do Ignacego Czechowicza, son. w Londynie.

Giedroyc zamierzał włączyć do współpracy z redakcją „Kultury” szerszych niż powszechny wydawnictwa np. „Kultura”. W lidze Giedroyc zapewnia, że redakcja „Kultury” szerszych przygotowuje konkretne pozwolenia, angażując tym samym Giedroyci pt. „Seizure of Political Power”. Kolejna listka wiadomość na rzecz Giedroycia z dnia 20.VII.1961 r. z nazwiskiem Józefem Lipskim, kiedy przesłał jej listy do kandydatki Aleksandry Herbst pt. „Lidze w kulturze polskiej”. Jak wynikała Rudańska Giedroycieli szukali w tym sposobie polskiego sztuknika z tradycją tej karty szersze kontakty wydawnictwa prasy „Kultury”. W lidze Giedroyc zapewnia, że redakcja „Kultury” szerszych przygotowuje konkretne pozwolenia, angażując tym samym Giedroyci pt. „Seizure of Political Power”. Jednocześnie przesyłały się listy z członkiem Klubu Krzywego Koła przesyłał jej jednym z rodzinnych tej karty i stowarzyszeń polsko-tybetańskich po wojnie i migracji na wiele Marii Dąbrowskiej. Dwie listy wskazują na to, że Giedroycieli szukali na poszukiwaniu do współpracy osób ze środowiskiem literackim często bardziej znanych w kraju i za granicą.

I natlasta Giedroyciwi wynika, że Giedroycieli szukali również osób redakcji niektórych innych prasy publicznych materialów otrzymywanych od osób znaleziskowych w EHE, skład strzymując listy. Jak wynikała Rudańska Giedroyci pokazywał mu plik korespondencji w jasnym rozmówce oznaczającą go, że posiada szersze listy.

Informacja Departamentu III MSW o sprawie dotyczącej Anny Rudzińskiej

Kolejne aresztowania i procesy

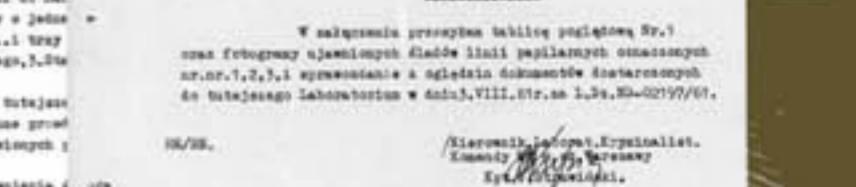
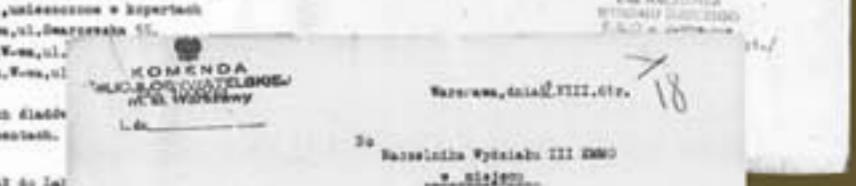
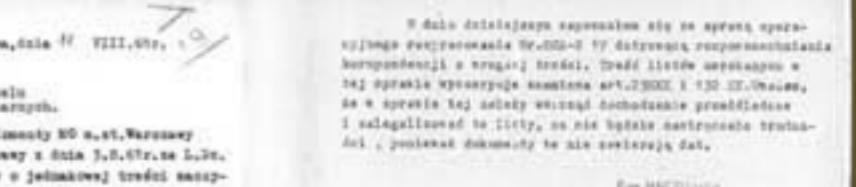
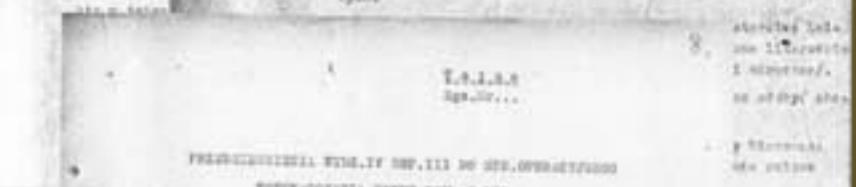
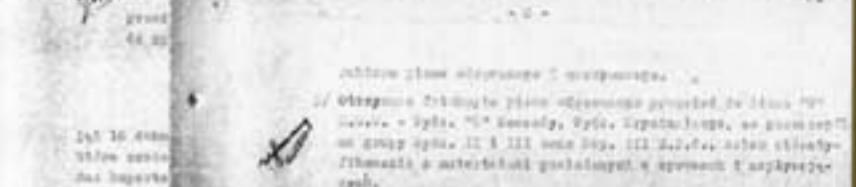
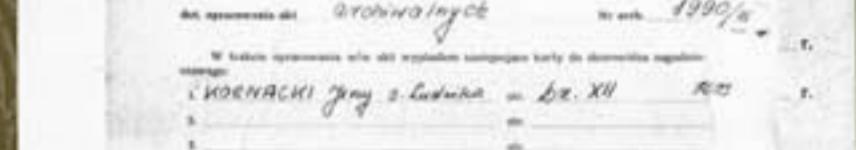
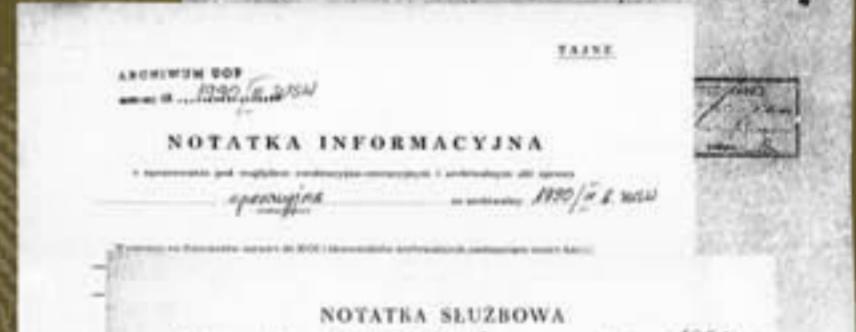
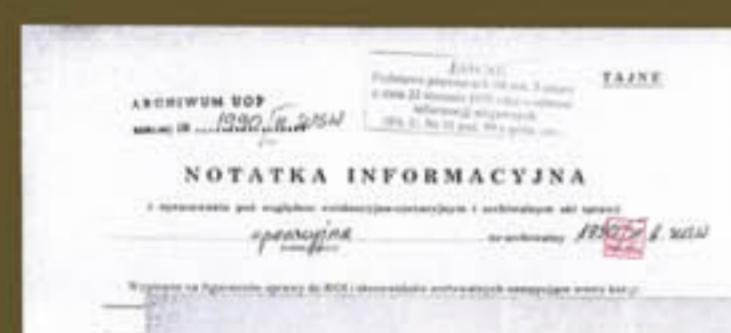
Sprawy Jerzego Kornackiego i Andrzeja Markiewicza.

Bezpieka wytrwale rozpracowywała kontakty krajowe paryskiej „Kultury”. W końcu września 1961 roku został aresztowany pisarz Jerzy Kornacki, który pozostawał wraz z żoną w zainteresowaniu SB od 1958 roku ze względu na kontakty z Giedroyciem. Bezpieka prowadziła sprawę operacyjnego rozpracowania o kryptonimie „Adresat”. Podejrzała Kornackiego o rosyganie prześmiewczych anonimów do różnych osób, w tym urzędników zajmujących stanowiska państwowego. Podczas zatrzymania przeszukano mieszkanie Kornackiego i skonfiskowano wiele materiałów, wskazujących na kontakty z Giedroyciem. Śledztwo prowadzone dwukierunkowo; z jednej strony dotyczyło ono pisania oraz kolportowania anonimów, z drugiej treści zawartych w pamiętnikach pisarza i jego kontaktów z paryską „Kulturą”.

Pierwsza sprawa zakończyła się przyznaniem Kornackiego, który w trakcie rozprawy sądowej stwierdził, że anonimy nie zawierały elementów szkodliwych dla interesów państwa, lecz miały osmieszać literatów działających na szkodę polskiej literatury. Wyrokiem sądu z 2 stycznia 1962 roku Kornacki został skazany z artykułu 29 kodeksu karnego na rok więzienia, grzywnę w wysokości 250 zł i pokrycie kosztów procesu.

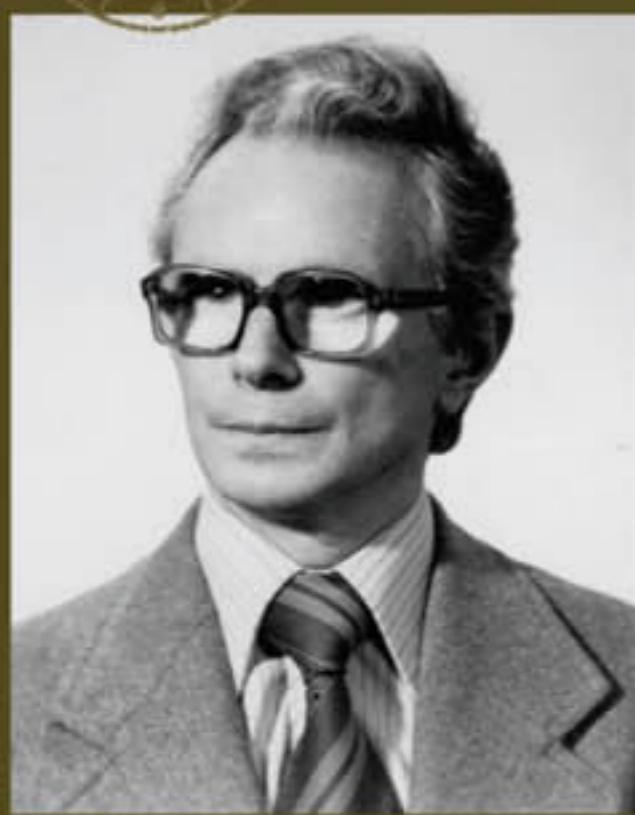
Drugi człon sprawy Kornackiego był dla bezpieki trudny ze względu na nazwiska działaczy partyjnych, przewijające się w zarekwirowanych dokumentach. Śledztwo prowadził starszy oficer śledczy SB Zbigniew Pudysz, którego interesowały przede wszystkim kontakty Kornackiego z Giedroyciem: od kiedy datowała się ich znajomość, kiedy osobiście poznal Giedroycia, jak przebiegały rozmowy, czy podczas pobytu we Francji dostał od niego jakieś publikacje, na jakie adresy kierował listy do Giedroycia, kogo spotkał i poznal w Paryżu, kiedy rozmawiał na temat wydania *Rachunku pamięci w Bibliotece „Kultury”* oraz czy zamierzał wydrukować swoje pamiętniki.

Prokuratura Wojewódzka dla m.st. Warszawy postanowiła włączyć do odrębnego postępowania materiały zakwestionowane podczas rewizji u Kornackiego, tj. rękopisy jego pamiętników i artykuły różnych autorów. Natomiast 13 kwietnia 1962 roku Kornackiemu przedstawiono zarzut o przestępstwo z artykułu 24 malego kodeksu karnego. Aby nie dopuścić do ewentualnego zdeponowania materiałów Kornackiego w „Kulturze” prowadzący śledztwo przekazał je do archiwum MSW, natomiast śledztwo postanowiono umorzyć przed skierowaniem na drogę sądową – w obawie przed trudnymi do przewidzenia konsekwencjami ujawnienia treści niektórych dokumentów Kornackiego.

Służba Bezpieczeństwa prowadziła śledztwo w sprawie „paszkwili” podpisanych przez „Młodzieżowy Urząd Statystyczny”, podejrzewając o ich napisanie różne osoby. Wydział II Komendy MO w Warszawie zdobył 16 dokumentów, „szkalujących ustroj PRL”, pisanych na maszynie w formie wierszy. Sprawa operacyjnego rozpracowania „Adresat” oprócz planu czynności operacyjno-śledczych opierała się na współpracy funkcjonariuszy z Laboratorium Kryminalistycznym Komendy MO (w zakresie daktylekipii oraz ekspertyz próbki pisma maszynowego) w celu ustalenia autorów listów.

Jerzy Kornacki (1908-1981) – prozaik. W 1933 roku założył wraz z żoną Hanną Boguszewską grupę „Przedmieście”. Posel KRN, uczestniczył w pracach PKWN. W latach 1945-1947 dyrektor Instytutu Pamięci Narodowej. Należał wraz żoną do Klubu Krzywego Koła. 29 maja 1958 roku Kornacki wraz z Boguszewską wygłosili wykład w KKK Reaktywacja Zespołu Literackiego „Przedmieście” i jego program. 20 października 1960 roku Kornacki mówił też o Orzeszkowej - pisarce niepodległej. W 1959 roku Kornacki z Boguszewską spotkali się z Jerzym Giedroyciem w Paryżu.

W maju 1961 roku został aresztowany Andrzej Markiewicz. Były redaktor PAX-u, pod pseudonimem Jerzy Plot opublikował reportaż *Skrawek ojczyzny* w numerach styczenio-lutowym i kwietniowym „Kultury” w 1961 roku. Z prowadzonej przez SB perlustracji korespondencji wynikalo, że Markiewicz wstał też Giedroyciowi artykuł o okupacyjnej działalności oddziałów partyzanckich kierowanych przez Bolesława Piaseckiego, zrelacjonował rozmowy PAX-u z rzadem, a także zapowiedział prześnięcie tekstu *Paragraf i palka*, prawdopodobnie na konkurs literacki „Kultury” o MO, parodując konkurs w Kraju. Markiewicz został skazany na trzy lata więzienia.

PAX 11/34 Plot

DO BIURA PASZPORTOWEGO MWZ 9	
RODZINY: <u>Plot</u>	
• Mieszkańca - żona	
POGÓDNE-KWIETNIAKUŚ	
Proszę o wydanie pozwolenia na wyjazd za granicę dnia <u>19.05.1961</u>	
Data urodzenia: <u>12.07.1930</u> do <u>24.05.1961</u> w kraju, zgodnie z aktami o	
1. Nazwisko: <u>Plot</u>	
2. Imię: <u>Andrzej</u>	
3. Imiona matki i nazwiska żony: <u>pietar, zofia z piaseckich</u>	
4. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
5. Współpraca z organami bezpieczeństwa: <u>nie</u>	
6. Współpraca z organizacjami kontrwywiadu: <u>nie</u>	
7. Działalność zawodowa: <u>nauczyciel</u>	
8. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
9. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
10. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
11. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
12. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
13. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
14. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
15. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
16. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
17. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
18. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
19. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
20. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
21. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
22. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
23. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
24. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
25. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
26. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
27. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
28. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
29. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
30. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
31. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
32. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
33. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
34. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
35. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
36. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
37. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
38. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
39. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
40. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
41. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
42. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
43. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
44. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
45. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
46. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
47. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
48. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
49. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
50. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
51. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
52. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
53. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
54. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
55. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
56. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
57. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
58. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
59. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
60. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
61. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
62. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
63. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
64. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
65. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
66. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
67. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
68. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
69. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
70. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
71. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
72. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
73. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
74. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
75. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
76. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
77. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
78. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
79. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
80. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
81. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
82. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
83. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
84. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
85. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
86. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
87. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
88. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
89. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
90. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
91. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
92. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
93. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
94. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
95. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
96. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
97. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
98. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
99. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
100. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
101. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
102. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
103. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
104. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
105. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
106. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
107. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
108. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
109. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
110. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
111. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
112. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
113. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
114. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
115. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
116. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
117. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
118. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
119. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
120. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
121. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
122. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
123. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
124. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
125. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
126. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
127. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
128. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
129. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
130. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
131. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
132. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
133. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
134. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
135. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
136. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
137. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
138. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
139. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
140. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
141. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
142. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
143. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
144. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
145. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
146. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
147. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
148. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
149. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
150. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
151. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
152. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
153. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
154. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
155. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
156. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
157. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
158. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
159. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
160. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
161. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
162. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
163. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
164. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
165. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
166. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
167. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
168. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
169. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
170. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
171. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
172. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
173. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
174. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
175. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
176. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
177. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
178. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
179. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
180. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
181. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
182. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
183. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
184. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
185. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
186. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
187. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
188. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
189. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
190. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
191. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
192. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
193. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
194. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
195. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
196. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
197. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
198. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
199. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
200. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
201. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
202. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
203. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
204. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
205. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
206. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
207. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
208. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
209. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
210. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
211. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
212. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
213. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
214. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u>	
215. Miejscowość zamieszkania: <u>Wysoka</u> </td	

„List 34”

Do Prezesa Rady Ministrów
Józefa Cyrankiewicza

Ograniczenia przydziału papieru na druk książek i czasopism oraz zaostrzenie cenzury prasowej stwarza sytuację zagrażającą rozwojowi kultury narodowej. Niżej podpisani, uznając istnienie opinii publicznej, prawa do krytyki, swobodnej dyskusji i rzetelnej informacji za konieczny element postępu, powodowani troską obywatelską, domagają się zmiany polskiej polityki kulturalnej w duchu praw zagwarantowanych przez konstytucję państwa polskiego i zgodnych z dobrem narodu.

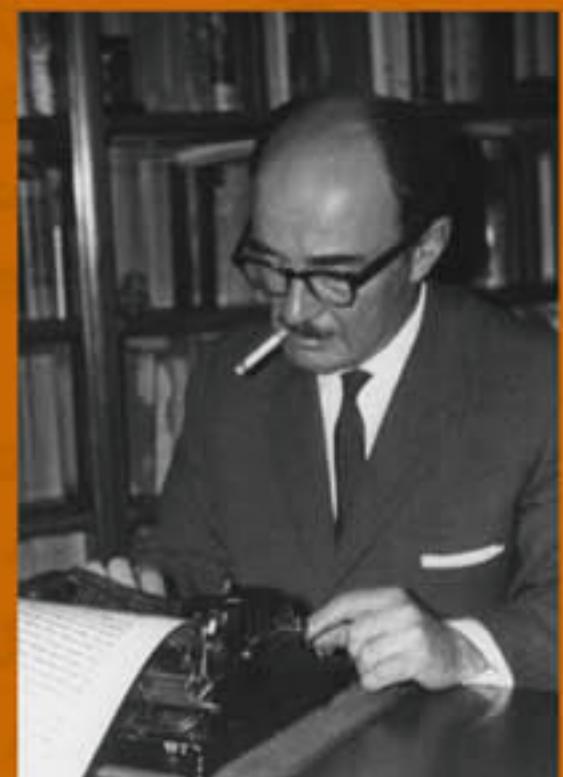
List podpisali: Jerzy Andrzejewski, Maria Dąbrowska, Stanisław Dygat, Karol Estreicher, Marian Falski, Aleksander Gieysztor, Konrad Górski, Paweł Hertz, Leopold Infeld, Paweł Jasienica, Mieczysław Jastrun, Stefan Kisielewski, Zofia Kossak, Jan Kott, Anna Kowalska, Tadeusz Kotarbiński, Julian Krzyżanowski, Kazimierz Kumaniecki, Edward Lipiński, Stanisław Mackiewicz, Maria Ossowska, Jan Parandowski, Stanisław Pigoń, Adolf Rudnicki, Artur Sandauer, Wacław Sierpiński, Antoni Słonimski, Jan Szczepański, Władysław Tatarkiewicz, Jerzy Turowicz, Melchior Wańkowicz, Adam Ważyk, Kazimierz Wyka, Jerzy Zagórski.

Melchior Wańkowicz

Stefan Kisielewski

Paweł Jasienica

Jan Józef Lipski

W obronie wolności słowa. „List 34”

W lipcu 1963 roku podczas XIII Plenum KC PZPR tzw. ideologicznego zapadły uchwały, które gwarantowały utrzymanie twardego kursu w polityce wewnętrznej i były na rękę Mieczysławowi Moczarowi, wiceministrowi MSW. Paryska „Kultura” i RWE stanowiły - zdaniem bezpieczeństwa - najważniejsze ośrodki dywersji ideologicznej, które należało zwalczać wszelkimi dostępnymi środkami. Władze zlikwidowały „Przegląd Kulturalny” oraz „Nową Kulturę” i utworzyły w kraju na ich miejsce „Kulturę”.

W tym czasie wśród literatów narastało niezadowolenie spowodowane zastroną cenzurą, problemami z przydziałem papieru na druk książek oraz spadkiem ich nakładów. Radykalizacja nastrojów doprowadziła do ostrej krytyki władz podczas plenum Zarządu Głównego Związku Literatów Polskich w styczniu 1964 roku.

Głos zabrali m.in. Maria Dąbrowska, Paweł Hertz, Paweł Jasienica, Stefan Kisielewski, Stanisław Cat-Mackiewicz, Antoni Słonimski i Melchior Wańkowicz.

W tym kręgu zrodziła się idea petycji do rządu, którą napisał Antoni Słonimski z pomocą Jana Józefa Lipskiego i Pawła Hertza. Podpisana przez 34 iluminarzy ówczesnego życia naukowego i kulturalnego w Polsce - nazwana została „Listem 34”.

14 marca 1964 roku Antoni Słonimski złożył w kancelarii premiera w Urzędzie Rady Ministrów list protestacyjny przeciw cenzurze.

Gomulka wśród pisarzy. W centrum obok I sekretarza PZPR przewodniczący Związku Literatów Polskich Jarosław Iwaszkiewicz

Autorem tekstu był Antoni Słonimski, współorganizatorem zbierania podpisów zaś Jan Józef Lipski.

Władze PRL zastosowały szykany wobec niektórych sygnatariuszy np. zakazały występowania w radiu, TV, publikowania w prasie, druku książek, cofnięto im paszporty.

„List 34” wywołał reakcję na Zachodzie. W dzienniku „The Times” ukazał się list krytykujący władze PRL, podpisany przez 21 brytyjskich pisarzy i artystów, m. in. przez Arthura Koestlera i Allana Bullocka. Ponadto w obronie sygnatariuszy wystąpiło 15 intelektualistów włoskich z Alberto Moravią i 13 profesorów Harvardu.

Reżim odpowiedział listem 10 profesorów z „Listu 34” do „Timesa”, w którym wyraził żal z powodu protestu 21 intelektualistów angielskich i zaprzeczyli również jakimkolwiek represjom w kraju. POP PZPR literatów rozestała „kontrprotest” z apelem o podpisywanie, pod którym znalazło się ok. 600 nazwisk pisarzy.

Maria Dąbrowska zapisała w swoim dzienniku 27 kwietnia 1964:

„Zastosowanie w trybie administracyjnym represji wobec większości pisarzy w postaci instrukcji z KC do radia, TV, prasy i wydawnictw nakazujących dyskryminację tych pisarzy, a tym, co mieli wyjechać za granicę (Kott i Sandauer), cofnięto paszporty - to dopiero stało się zerem dla antypolskiej propagandy i rozdmuchalo całą sprawę”.

(M. Dąbrowska, *Dzienniki powojenne 1945-1965*, wybór, wstęp i przypisy Tadeusz Drewnowski, s. 273.)

Jerzy Giedroyc, który o „Liście 34” dowiedział od Stanisława Cata-Mackiewicza przygotowywał szybką reakcję „Kultury”. Czesława Miłosza poinformował o represjach wobec literatów, m.in. o aresztowaniu Lipskiego i zakazie drukowania Słonimskiego. „W każdym razie - przekonywał - jest to początek oporu, na który tak dawno czekalem. To, co można z naszej strony zrobić, to możliwie największy bums. W obecnej sytuacji, PRL jest bardzo wrażliwe na reakcje zachodu, szczególnie amerykańską (sprawa rozszerzenia dot. pożyczek, eksportu etc.). Myślę, że trzeba by zrobić jakąś akcję wśród intelektualistów amerykańskich”. (List Jerzego Giedroycia do Czesława Miłosza, 3 IV 1964 r.)

Jerzy Giedroyc napisał do Mieroszewskiego: „Dostałem właśnie od Gustawa artykuł na temat „34”, który jest świetny: wyważony, twardy, oszczędny. W tej sytuacji byłoby b. ważne by korespondował z tym, co Pan napisał w „Kronice. [...] Co dziś właściwie trzeba by uchwalić to bojkot „Kultury” warszawskiej i bojkot „zjadaczy żab”. [...] Gustaw nam się udał”. (List Jerzego Giedroycia do Juliusza Mieroszewskiego, 13 IV 1964 r.)

W paryskiej „Kulturze” ukazało się szereg tekstów o „Liście 34”:

G. Herling-Grudziński, *Memoriał Trzydziestu Czterech*, „Kultura” 1964, nr 5 (199), s. 3-7;

J. Mieroszewski, *Kronika angielska. Protest*, ibidem, s. 68-70.

K.A. Jeleński, *Protest 34 w perspektywie międzynarodowej*, „Kultura” 1964, nr 6 (200), s. 41-56;

J. Mieroszewski, *Kronika angielska. Niekonsekwencje i nieporozumienia*, ibidem, s. 88-96; Broszura, ibidem, s. 144-146.

Z. A. Jordan, *Trzydziesty piąty podpis pod protestem 34*, „Kultura” 1964, 7/8 (201/202), s. 29-37;

K.A. Jeleński, *Konsekwencje protestu 34*, ibidem.

W. Zyromski, *Zenon Kliszko i list „34”*, ibidem.

G. Cerizay de St. Cat-Mackiewicz, *Polska Gomulki i list „34”*, „Kultura” 1964, nr 10.

Procesy pisarzy

Po „Liście 34” represje władz PRL dotknęły przede wszystkim literatów starszego pokolenia, tych, którzy zawierzyli komunistom i powrócili do kraju w ramach szeroko zakrojonej akcji reemigracyjnej.

Sprawa Melchiora Wańkowicza

Bezpieka interesowała się już Wańkowiczem-emigrantem. Sprawę agenturalnego rozpoznania kryptonim „Pisarz” założono 14 marca 1955 roku. Zamknięto ją po powrocie pisarza do Polski w 1958 roku. Rok później założono nową, o kryptonimie „Mewa”, na Wańkowicza-obywatela PRL.

Wańkowicz był pierwszym literatem, któremu wytoczono proces za podpisanie i przekazanie na Zachód treści „Listu 34”. 5 października 1964 roku Prokuratura Generalna osadziła Wańkowicza w areszcie na terenie Pałacu Mostowskich. Zgodnie z instrukcją wydaną przez Edwarda Saneckiego, wicedyrektora Departamentu II MSW, zapewniono mu widny pokój i „maksymalnie dobre warunki bytowania”. Śledztwo wszczęte „pod zarzutem przekazania za granicę opracowanych materiałów szkalujących Polskę Ludową” zakończyło się sprawą sądową. Akt oskarżenia oparto na artykule 23 małego kodeksu karnego z 13 czerwca 1946 roku „Kto rozpowszechnia lub w celu rozpowszechniania sporządza, przechowuje lub przewozi pisma, druki lub wizerunki, które zawierają fałszywe wiadomości, mogące wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa Polskiego bądź obniżyć powagę jego naczelnego organów, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od 3 lat”.

Rozprawa sądowa rozpoczęła się 26 października i trwała trzy dni. 9 listopada 1964 roku Sąd Wojewódzki skazał pisarza na trzy lata więzienia, a po ogłoszeniu wyroku uchylił areszt tymczasowy i zwolnił Wańkowicza ze względu na zły stan zdrowia.

Pisarz nie wniosł apelacji. Karę obniżono na mocy amnestii z 20 lipca 1964 roku do 1 roku i 6 miesięcy. 8 stycznia 1965 roku Wańkowicz spotkał się z Gomułką, po czym powrócił na łamy gazet, a nowe wydania jego książek znalazły się w księgarniach.

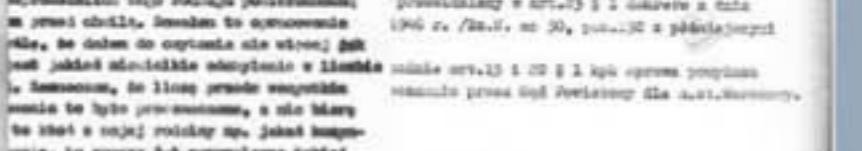
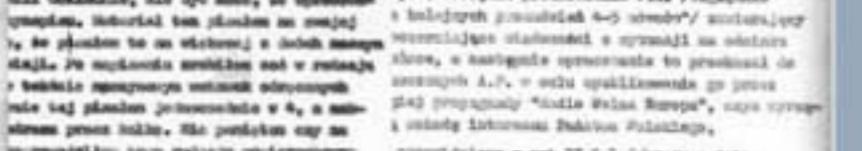
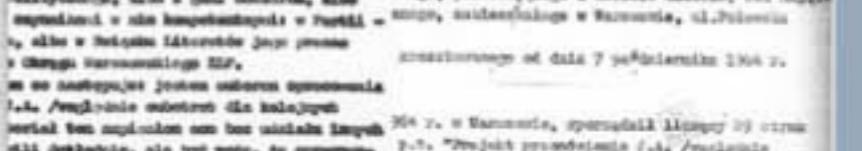
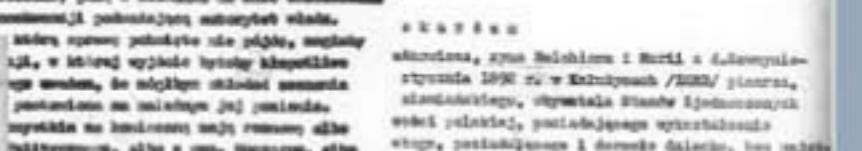
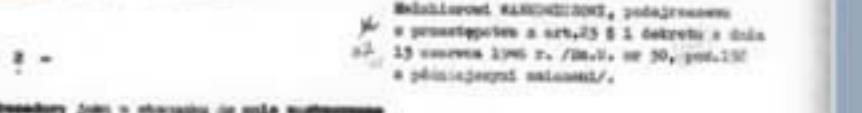
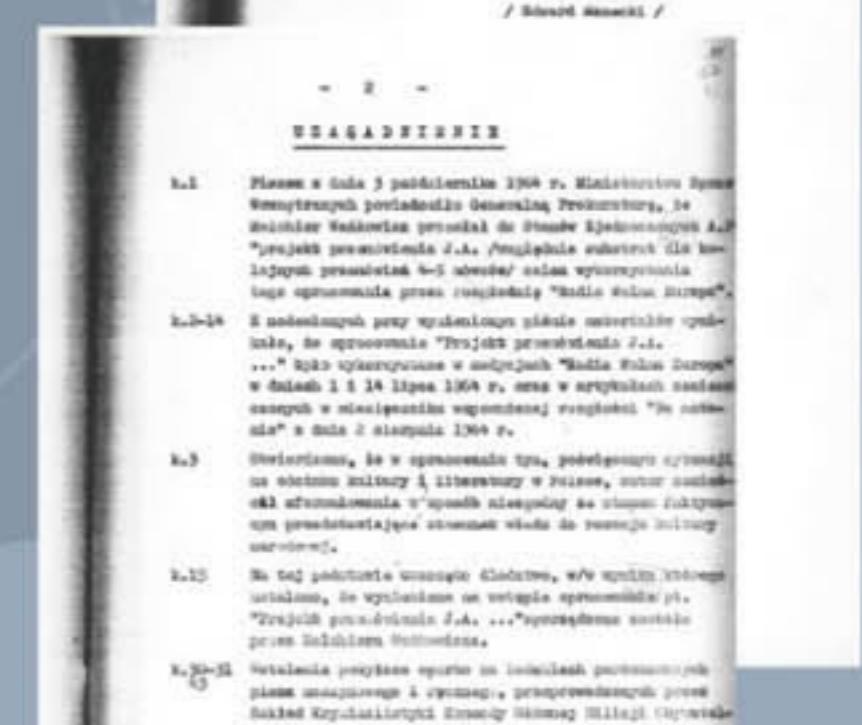
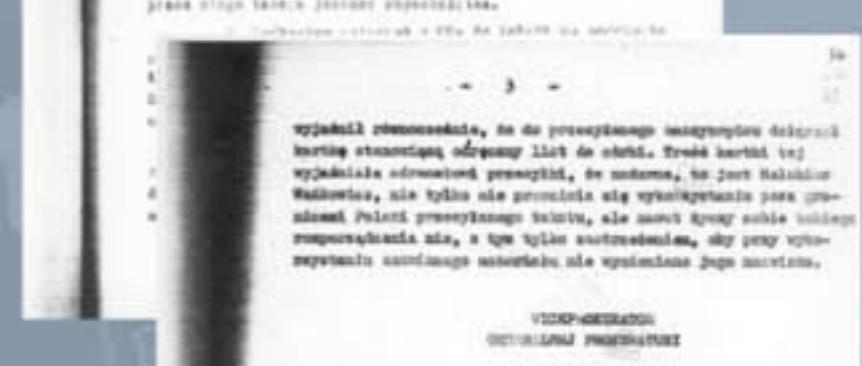
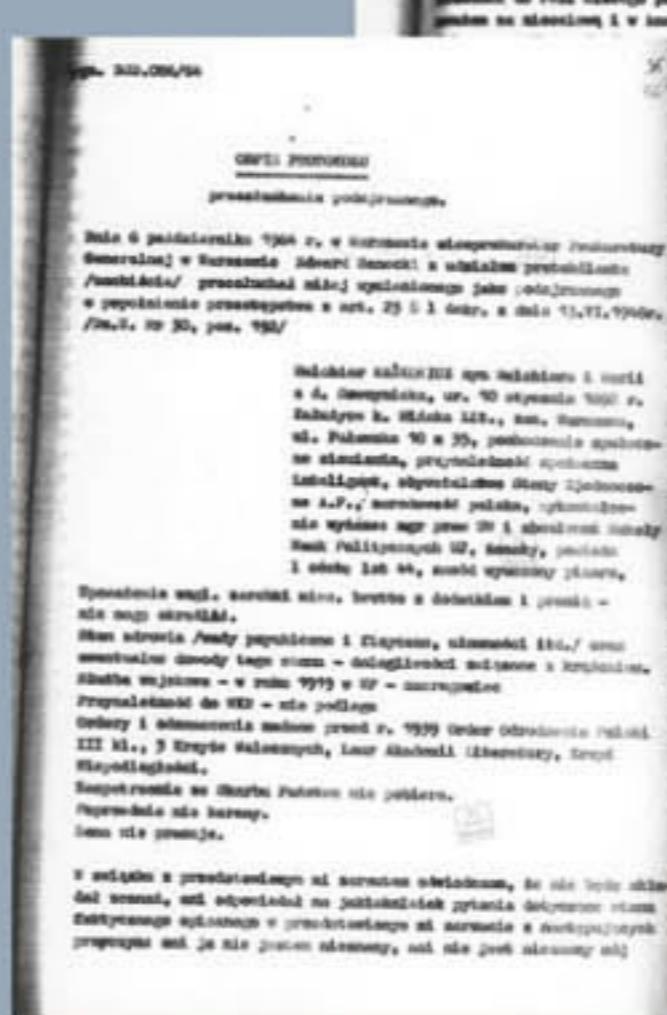
16 marca 1990 roku Sąd Najwyższy na mocy Rewizji Nadzwyczajnej uchylił wyrok wcześniejszy.

Juliusz Mieroszewski poinformował czytelników „Kultury”: „Szczerze współczujemy Wańkowiczowi, choć nie podzielamy ani jego optymizmu, ani jego argumentów. Może jednak owo bezprzykładne, stalinowskie sponiewieranie 72-letnim wielkim pisarzem potrąśnie wreszcie sumieniem intelektualistów i pisarzy polskich i wykaże im bezsens pokornej bierności. Panowie ci winni masowo wycofać swe podpisy spod osławionego kontr-protestu. Powinni wymusić na „człowieku z gumy”, Iwaszkiewiczowi, by własnoręcznie doręczył Cyrankiewiczowi pismo z setkami podpisów z żądaniem natychmiastowego zwolnienia Wańkowica i umorzenia śledztwa”.

J. Mieroszewski, Kronika angielska. Sprawa Wańkowicza, „Kultura” 1964, 11 (205), s. 76-77.

Melchior Wańkowicz (1892-1974) - publicysta, prozaik, korespondent wojenny. W latach 1917-1918 żołnierz w Korpusie Polskim w Rosji, w latach 1922-1926 naczelnik Wydziału Prasowego i Widowiskowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Współtwórca Towarzystwa Wydawniczego „Róź”. W czasie II wojny światowej przebywał na Bliskim Wschodzie, we Włoszech, Francji, Niemczech i Anglii. Brał udział w bitwie o Monte Cassino wraz z 2. Korpusem Polskim gen. Władysława Andersa. W roku 1945 Oddział Kultury i Prasy 2. Korpusu Polskiego wydał jego Dzieje rodziny Koreniewskich i rozpoczął edycję trzytomowej dokumentalnej monografii Bitwa pod Monte Cassino, której druk zakończono w 1947 roku. Po wojnie osiadł w Stanach Zjednoczonych, gdzie wydał cykl powieściowy Panorama polskiego losu: Tworzywo w 1954, Droga do Urzędowa w 1955, Jak daleko? 1955. Współpracował z Jerzym Giedroyciem i paryską „Kulturą” do połowy lat pięćdziesiątych, do momentu powrotu do kraju. W 1949 roku wydał Klub trzeciego miejsca w Instytucie Literackim. Wańkowicz uległ akcji reemigracyjnej władz komunistycznych i do Polski zaczął przyjeżdżać od 1956 roku, na stałe powrócił w 1958 r. Na emigracji pisarza uznano za kolaboranta, zdrajce. W kraju wyraził on zgodę na ocenzurowaną edycję Monte Cassino w 1957 roku i wydał tomik Szkice o Monte Cassino w 1969 r. Po powrocie do Polski wydawał utwory wspomnieniowo-gawędziarskie, ostatnim była Karafka La Fontaine'a.

Sprawa Januarego Grzędzińskiego

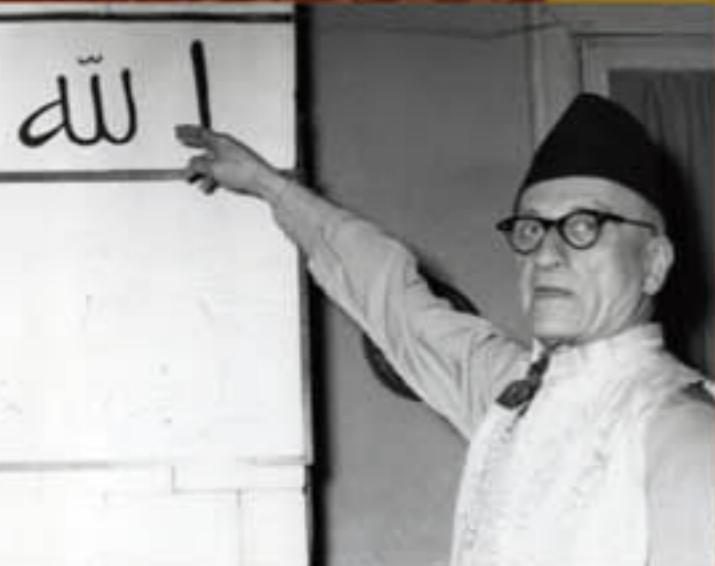
Po Wańkowiczu kolejnym literatem, który miał odpowiadać za kontakty z „wrogimi ośrodkami dywersyjnymi”, a przede wszystkim paryską „Kulturą”, był January Grzędziński.

W czerwcu 1964 roku SB przejęła w Casablance korespondencję do Lidii Lisik, z domu Giedroyc, zawierającą sprawozdanie z walnego zebrania Oddziału Warszawskiego ZLP. Na podstawie materiałów Biura „W”, zajmującego się perlustracją korespondencji, SB ustaliła, że adres Lidii Lisik był skrzynką kontaktową paryskiej „Kultury” i Radia Wolna Europa, gdzie „oszczercze materiały” o polityce partii, zwłaszcza w dziedzinie kultury, przesyłał literat January Grzędziński.

Ponieważ Grzędziński odmówił podpisu pod protestem 600 czyli kontr-listem 34 oraz usiłował przesłać do paryskiej „Kultury” „informacje o dużej szkodliwości, wykorzystywane do szkalowania PRL”, dyrektor Departamentu III ptk Stanisław Filipiak postanowił wszczęć śledztwo przeciwko pisarzowi oraz przeprowadzić rewizję w jego mieszkaniu.

16 września 1964 roku na polecenie prokuratora w mieszkaniu Grzędzińskiego przeprowadzono rewizję, w czasie której zakwestionowano materiały o charakterze antykomunistycznym i opozycyjnym.

Śledztwo przeciwko pisarzowi zostało zawieszone dopiero w październiku 1965 roku, jak podano „z uwagi na stwierdzone u Grzędzińskiego chorobowe zmiany starcze, nie pozwalające mu uczestniczyć w rozprawie sądowej”.

January Grzędziński (1891-1975) - wojskowy, dziennikarz, literat. Inżynier lotnik. Służył w Legionach, pułkownik, adiutant Józefa Piłsudskiego w latach 1918-1919. Był jednym z twórców polskiego lotnictwa, założył pismo Lot i Aeroklub Polski. W 1937 założył antysanacyjny tygodnik Czarno na Białym, współzałożyciel Stronnictwa Demokratycznego. Podczas II wojny światowej walczył we Francji, po kapitulacji internowany w Maroku. W 1957 roku na fali akcji reemigracyjnej reżimu komunistycznego powrócił do Polski i zajmował się pracą dziennikarską oraz literacką. W listopadzie 1965 roku Grzędziński wydał Maj 1926 w Bibliotece „Kultury”. Juliusz Mieroszewski nazwał jego dzieło „wybitną i zdumiewającą książką - „krzykiem serca” tragicznego pokolenia, które zdobyło niepodległość i ją utraciło”.

J. Mieroszewski, Kronika angielska. Spowiedź ideowego Piłsudczyka, „Kultura” 1965, nr 12 (218), s. 57

Pierwszy sekretarz PZPR Włodzimierz Nowakowski publikując publikację literatów do demaskowania imperializmu. Egzemplarz tego tygodnika "Czarno na Białym" pochodzący z wojny algierskiej "Klubu Czarnych Ryb". Uzasadniając wybór gry "Sekcja" od czasu ujawnienia fragmentów politycznych Ar. r. 82 redakcja "Czarnych Ryb" nie wieǳiała jeszcze jak się wojny studenckie autor natomiast zaproponował się przeciw francuskiemu imperializmowi. Kniążka powalała się na głosy.

- K. W. zaprośała się do mnie o napisaniu książki "Marek wojny i dnia". Po rokach od styczniowej masykacji K. W. zaprośała mnie ponownie, aby wytożecem mi doświadczenie z okresu MCK - miało się jednak już o tym, że w dyskusjach prezentujących kolejnego brygadierka miał pojawić się aktor Mikołajewski, który wywiadził Mereka, na co się nie godziłem.

- Praca prosza "Chociażowe Lata" (pojedynczo lat 38-37) w konsorcjum Wydawnictwo Literackie znajdują się od 61 r.

Po długich perspektywach z emisorem zaszczyt stoczyłem i ostatecznie do druku. Dalszy druk został wstrzymany edytorem.

- Czwarta pozycja w katalogu PZP "Wspomnienia o Albrechtu" znajduje się w 60.2 ark. zostało wypożyczone. W grudniu, po nieudanej próbie wypożyczenia tej pracy, zastała mnie edytorka na konsultacjach z emisorem.

Te same w emisjiem w "Wspomnieniach Polaka" zatrzymano mnie i odrzuciły "Konsultantem" moje relacje o Czarno na Białym.

Miejsce zostało, że emisora unieszczeniu zostało podane do wiedzy publicznej.

W tym wypadku nie moge pisać. Muszę kierować się normami,

które nadają sobie sami dyrektor Ministerstwa i inne jednostki.

Jeżeli nadaję, to proszę o informację, co mogę dalej robić.

Łącznie wyraźnie powiedziałam /w/ Grzędzińskiemu

że agencja nie zatrzyma.

Przepisane ogólnie z badaniem oryginału,

bez dokonywania kopii.

KULTURA
Także... Opowieści... I przemówienia
PARTY... Nr 12/218 1965

W dniu 19 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 20 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 21 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 22 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 23 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 24 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 25 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 26 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 27 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 28 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 29 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 30 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 31 września 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 1 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 2 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 3 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 4 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 5 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 6 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 7 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 8 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 9 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 10 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 11 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 12 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 13 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 14 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 15 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 16 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 17 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 18 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 19 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 20 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 21 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 22 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 23 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 24 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 25 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 26 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 27 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 28 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 29 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 30 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 31 października 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 1 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 2 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 3 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 4 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 5 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 6 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 7 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 8 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 9 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 10 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 11 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 12 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 13 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 14 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 15 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 16 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 17 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 18 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 19 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 20 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 21 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 22 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 23 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 24 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 25 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 26 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 27 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 28 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 29 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 30 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 31 listopada 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 1 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 2 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 3 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 4 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 5 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 6 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 7 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 8 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 9 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 10 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 11 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 12 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 13 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 14 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 15 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 16 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 17 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 18 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 19 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 20 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 21 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 22 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 23 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 24 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 25 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 26 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 27 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 28 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 29 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 30 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 31 grudnia 1964 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 1 stycznia 1965 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 2 stycznia 1965 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej i antypolskiej. W dniu 3 stycznia 1965 roku zatrzymano i zatrzymano na podstawie przepisów o działalności antykonstrukcyjnej

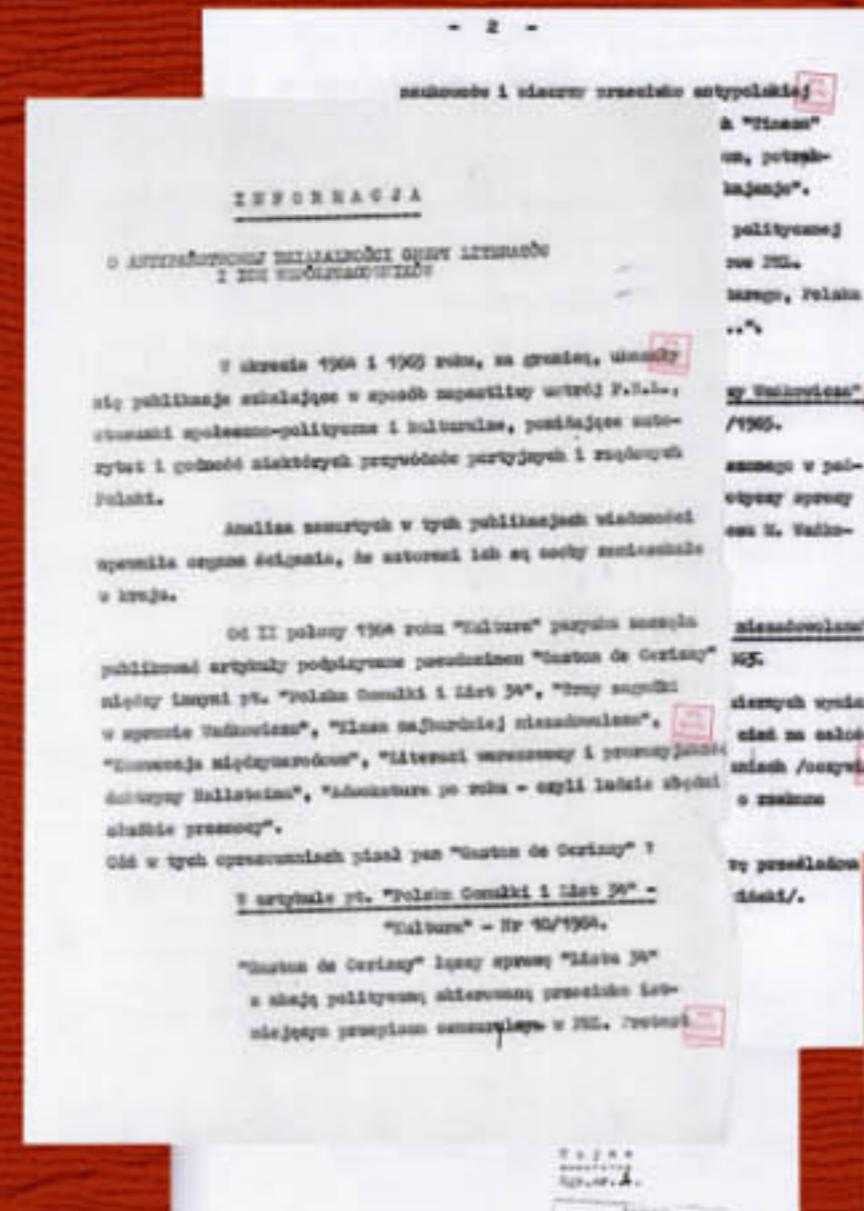
Gaston de Cerizay - proces Stanisława Cata-Mackiewicza

W czerwcu 1964 roku Instytut Literacki opublikował książkę *Polityka Becka Stanisława Cata-Mackiewicza*. Pisarz wkrótce postanowił pod pseudonimem Gaston de Cerizay wysyłać swoje teksty do paryskiej „Kultury”, a jego debiut artykułem *Polska Gomułki i list 34* zbiegł się z aresztowaniem Melchiora Wańkowicza. Gaston de Cerizay opisał represje wobec autora *Bitwy pod Monte Cassino* w artykule *Trzy zagadki sprawy Wańkowicza* w paryskiej „Kulturze”.

W czerwcu 1965 roku Służba Bezpieczeństwa drogą operacyjną ustaliła, że autorem pięciu „politycznych paszkwieli” opublikowanych na łamach „Kultury” pod pseudonimem Gaston de Cerizay był Stanisław Cat-Mackiewicz.

22 czerwca 1965 roku wiceprokurator Prokuratury Generalnej w Warszawie Leszek Pietrasinski, po zapoznaniu się z materiałami zebranymi w sprawie Mackiewicza i innych, postanowił „przedstawić Stanisławowi Mackiewiczowi zarzut, że w czasie od października 1964 do czerwca 1965 roku w Warszawie napisał szereg artykułów publicystycznych zawierających fałszywe wiadomości dotyczące panujących w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stosunków politycznych, które publikował w wydawanym w Paryżu w języku polskim periodyku „Kultura” pod pseudonimem Gaston de Cerizay, przez co dopuścił się czynu przewidzianego w art. 23 paragraf 1 małego kodeksu karnego”. Tego samego dnia wiceprokurator postanowił przekazać śledztwo przeciwko Mackiewiczowi do Biura Śledczego MSW.

W lipcowym numerze „Kultury” z 1965 roku wydrukowano *Adwokaturę po roku* – czyli zbędni ludzie w służbie przemocy, kolejny artykuł podpisany przez Gastona de Cerizay. Okazał się prowokacją SB, został przesłany przez funkcjonariuszy do redakcji miesięcznika jako tekst Mackiewicza.

Na początku listopada 1965 roku akt oskarżenia przeciwko Mackiewiczowi trafił do sądu, do rozprawy nie doszło.

Jerzy Giedroyc poinformował Mieroszewskiego: „Niestety mam potwierdzenie wiadomości o Mackiewiczu. Przed chwilą miałem telefon z Free Europe, że jest depesza, że Ministerstwo Kultury wystąpiło z oskarżeniem trzech literatów, że pod pseudonimami piszący klamliwe artykuły do prasy zachodniej. Wymienione jest tylko jedno nazwisko Stanisława Cata-Mackiewicza, który pod pseudonimem Gaston de Cerizay pisywał korespondencyjnie do „Kultury” paryskiej. Trzeba możliwie z miejsca organizować maksymalny hałas koło tej sprawy. Trzeba, ma się rozumieć, bić w samą historię i podnieść odwagę Mackiewicza etc., nie precyzując, czy zarzut jest scisły. Jeśli się uda doprowadzić na skutek rozpoczętej kampanii na Zachodzie do kapitulacji reżimu, jak w sprawie Wańkowicza czy -34-, to będzie to wielki sukces”.

(List Jerzego Giedroycia do Juliusza Mieroszewskiego, 16 VII 1965 r.)

Całą sprawę przerwała śmierć Mackiewicza w lutym 1966 roku. Marcowa paryska „Kultura” na okładce poinformowała o śmierci pisarza, na kartach pisma pożegnał go Kazimierz Okulicz. W tym samym numerze ukazały się ostatnie teksty Mackiewicza jako *Zapiski z kraju niewoli*.

Stanisław Mackiewicz, ps. Cat, Gaston de Cerizay (1896-1966) - pisarz, publicysta, polityk. W latach 1917-1918 należał do Polskiej Organizacji Wojskowej, brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej. W latach 1922-1939 był założycielem, wydawcą i redaktorem wileńskiego *Słowa*, dziennika konserwatywnego. Zwolennik Józefa Piłsudskiego, z zadowoleniem przyjął przewrót majowy w 1926 roku. W latach 1928-1933 był posłem na Sejm z ramienia BBWR. Należał do przeciwników rządów sanacji, za co był więziony w 1939 roku w Berezie Kartuskiej. We wrześniu 1939 roku opuścił Polskę, przebywał najpierw w Paryżu, a później w Londynie. Pozostał na emigracji, był legalistą i zwolennikiem państwa polskiego na wygnaniu. W latach 1954-1955 premier rządu RP na uchodźstwie i minister spraw zagranicznych. Po wojnie próbował nawiązać kontakt z przedstawicielami władz PRL. W 1947 roku Mackiewicz planował powrót do kraju i zwrócił się w tej sprawie do ambasady w Londynie. Od 1949 roku pozostawał w zainteresowaniu Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, rozpracowywano go „pod kątem kontaktów emigracyjnych”. W 1955 roku Mackiewicz podjął kolejną próbę nawiązania kontaktu z władzami PRL w celu powrotu do kraju. Przez niespełna rok, od sierpnia 1955 do czerwca 1956, był w zainteresowaniu Departamentu I MSW. Za pieniądze bezpieczeństwa wydał w Londynie broszurę *Od małego do wielkiego Bergu*. Powrócił do Polski w czerwcu 1956 roku, co władze komunistyczne potraktowały jako sukces ich akcji reemigracyjnej. W niedługim czasie ukazały się jego książki wymierzone w polską emigrację, zwłaszcza londyńską: *Londyniszce i Zielone oczy*. Po odrzuceniu przez cenzurę jego książki *Polityka Becka* zaproponował jej wydanie Jerzemu Giedroyciowi. Usunięty z redakcji Kierunków i Stowarzyszenia po podpisaniu „Listu 34” nawiązał kontakt z paryską „Kulturą”, w której drukował teksty jako Gaston de Cerizay.

Janusz Szpostański (1929-2001)
- poeta, satyryk, tłumacz. Rozglos pisarski zdobył operą satyryczną *Cisi i Gęgocze, czyli bal u Prezydenta*. Później napisał *Balladę o Lupaszce*, *Rozmowy w kartoflarni*, poemat *Caryca* i zwierciadło oraz utwór *Towarzysz Szmaciak, czyli wszystko dobre, co się dobrze kończy*.

Więc idę, idę.

Haj poczom Cisi, coś sklepić się kieci,
leżąc marionetą zawsze mykają cisi.
Jeśli nie ujrzą go nasci agenci
Zakończy wiec ryd Giciego los!

Więc idę, idę.

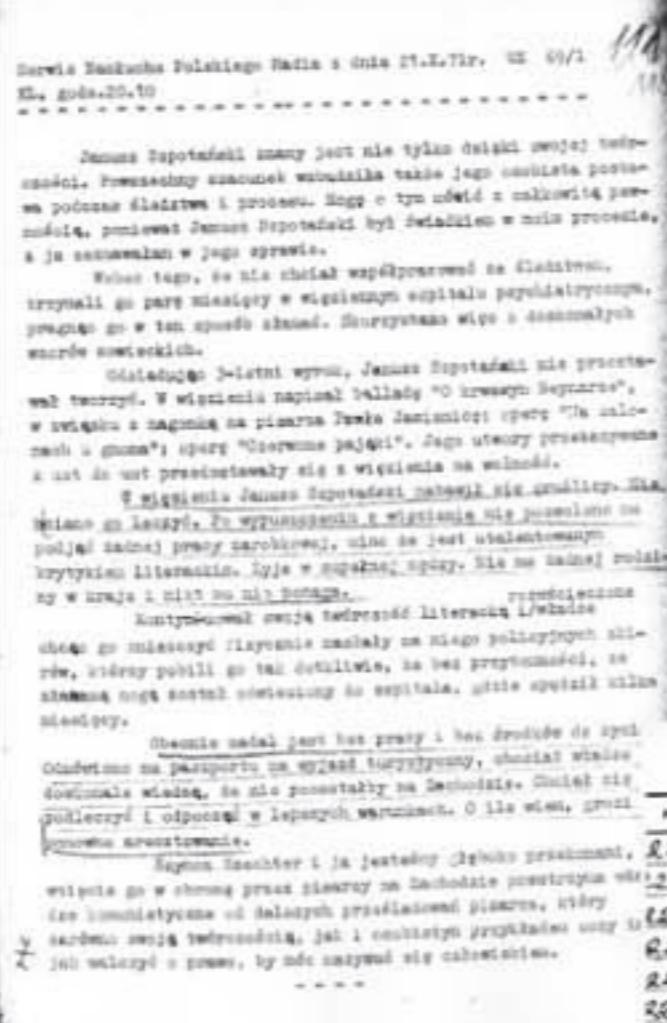
Aby spokoju Jarosławów młody
Mogł marodować przed przynajmniej trzy.
I aby Gicy od swej skromnej skódy
Spokoju mógł otwierać sobie drzwi.
Na rój! Na rój!
To dobiągły nasid
Do wiecu co znasz, ojczyźnia swojej dawnej
Więc w Scoob-cafe, gdzie wróg na nas EC
Dla nas dla nas pełnizny wierzą strati

ANIA CHICHEGO POETY (ta sel. „Kochaj gity sypialki”)

Kdy pulciot pluk w torach,
kdy sie cich smuk po torach
I faszysta podnošík kub mniszki,
kdy jesiennym wieczorem z towarzyszem majorem
Konfuroval towarzysz Mierzyński.
Wówczas w trop za tyc cieniem
Z cichym smuk dociesieniem
Biegaczański poete Mandalan.
Nie zwiodź klasyfy gto nos,
Rymowany nibat dnoz,
że się kuka buzuje - kanalia;
Towarzyszu majorem
Kuka zakopal stocia,
A se dzorek ukryje się hraścia.
Kochaj chłopcy syrusią,
Niech kuka ka przyduszą.

20 lutego 1968 roku PAP w komunikacie „Człowiek o moralności alfonsa” doniosła o wyroku Sądu Wojewódzkiego w Warszawie, który skazał Jana Szpostańskiego na 3 lata więzienia.

Władysław Gomułka podczas przemówienia w Sali Kongresowej 19 marca 1968 roku, transmitowanego przez radio i telewizję, podchwycił ten ton wypowiedzi i ponownie nazwał Szpostańskiego „człowiekiem o moralności alfonsa”, a jego operę uznał za „reakcyjny utwór, zieńiący sadystycznym jadem nienawiści do naszej partii” „zawierającym również pornograficzne obrzydliwości, na jakie zdobyć się może człowiek tkwiący w zgliniźnie rynsztoka”. Gomułka zaatakował też paryską „Kulturę” za drukowanie felietonów politycznych Juliusza Mieroszewskiego, które określił „nakukowymi dywagacjami”, o autorze powiedział: „ni pies ni wydra, coś na kształt świdra”.

Rozpowszechniona za Moczara tzw. polityka paszportowa MSW, która polegała na zakazie bądź wstrzymaniu wyjazdów zagranicznych przedstawicielom różnych zawodów, przede wszystkim ze świata nauki i kultury stanowiła dla władz komunistycznych podstawowe narzędzie nacisku i represji.

W obronie Gęgaczy. Sprawa Janusza Szpostańskiego.

W połowie lat 60-tych, po „Liście 34” i procesach literatów, warszawskie salony zaczęły obiegać opera satyryczna *Cisi i gęgacze*, która ukazywała atmosferę stolicy z epoki panowania ówczesnego i sekretarza PZPR Władysława Gomułki. „Gęgaczami” byli protestujący pisarze, a tropiący ich agenci SB - to „cisi”. Gomulkę nazwano „Gnomem”.

Autorem prześmiewczego utworu okazał się Janusz Szpostański. 5 stycznia 1967 roku za „paszków na kierownictwo partyjno-rządowe i stosunki społeczno-polityczne w PRL” prokurator postawił mu zarzut popełnienia przestępstwa z art. 23 § 1 mkk.

19 lutego 1968 roku Sąd Wojewódzki dla m. st. Warszawy skazał Janusza Szpostańskiego na karę trzech lat więzienia.

Podczas zebrania literatów w dniu 29 lutego 1968 roku, mającego charakter ostrej krytyki polityki kulturalnej i reprezyjności władz komunistycznych, upomniano się o uwięzionego Janusza Szpostańskiego.

W czasie pobytu więzieniu Szpostański napisał balladę o Lupaszce, która stanowiła opis wydarzeń marcowych oraz *Kartołarnię* - hipotetyczną opowieść o marzeniach Gomulki w sanacyjnym więzieniu.

Serwis Nadzoru Politycznego z dnia 21.2.1968, str. 69
Ks. godz. 20.10

*"Korzystając z chwil, te chwile mówią takie znakomite
audycje, pragnę w imieniu Młodzieży i Stowarzyszenia
przesiedli sprawę Janusza Szpostańskiego, 65-leciańskiego polonisty
pisarza, teoretyka i krytyka literackiego."*

*"Janusz Szpostański nie wywiązał się żadnie
jest znany. Jaki artyściem w Polsce nie ma rosnąca dyskografia
w tym momencie, w jakim istnieje on w Dieciu Świadectwach i nie
jest żaden taki świadczenie takiego fenomenu, jakim jest GOMULKI."*

*"Nie wiele znane, że na rzecze nie żadnej, ale przeważnie
nie do końca satyrycznej, grotackiej, sceptycznej politycznej
i plastyk, zdobyty autorze jest Janusz Szpostański. Innego nie
ma tu w Polsce, rozwijającego i spowalniającego czasu aktualnego,
umiejętności średnich, znanego, z takim wigrzadkiem.
W utworach tych Janusz Szpostański pędzący, zardonny typ, który
chciał konsensu nowej bezpośredniości: „Bal u Prezesa”, angielski
intelektualizm i pisarz, który sprawiał wrażenie się
zatrzymał. Tych ostatnich czasów nie zrozumiał nikt
i zdobył poważną nagrodę literacką.*

*"„Gęgacy” w nowym latach na uszty, ale uszty, a nie wypadek;
a w rytmie i recytowaniu przez studenckie wierszyki
znamy, mówiąc, „Bal u Prezesa”, a nie wypadek i
z nagrodą literacką.*

*Pragnęły opery Janusza Szpostańskiego „Cisi” i
„Bal u Prezesa” i recytowanie przez studenckie wierszyki
znamy w latach 1960 r. demonstrująły na ulicach Warszawy
mistrzostwo.*

*W tym czasie Janusz Szpostański śledził w
szczególnym śladzie za operą „Cisi i gęgacze”. Wiedział
żestymale struktury jak bardziej niebezpieczna jest ta
Janusz Szpostański i nie dziamy się, decydując pion
prokuratora M. P. Gomułki, co mogę robić z nim przed
wykroczeniem w marcu 1968 r. nie szczegółów pisarzem
i literatorem.*

MINISTERSTWO
W WENĘTRZNYCH
DZIAŁAŁSTWA
Wojewódzkie
w Warszawie, dnia 21.2.1968
do 1-10/10/68

JAWNE
Praca prowadzona jest pod
numerem 1000/10/68 z aktami
z dnia 10 lutego 1968 r. o sprawie
zakazanej działalności.

NOTATKA

Dopuszczalny Janusz Szpostański ani
jego pokrewni, bracia, „operę” - paszkuje
literackimi partycyjno-rządowymi i stowarzyszeniami
społeczno-politycznymi w PRL.

Wysłaliśmy informację, że Janusz Szpostański
lub 20, zamieszkały w Warszawie, krytyk literacki, bez
stalego miejsca pracy, autor paszkułu pt. „Cisi i gęgace”
czyli „Bal u Prezesa”, opera w trzech aktach z mową
i Finalem” zakwestionowanego w formie tajnej magazetki
u Stowarzyszenia Szpostańskiego przygotowanej nową rozesłanną wersją
„operę”, która zawierała przekaz do Radia „Wolna Europa”.

W związku z tym w dniu 21.1.1967 r. na podstawie
postanowienia Prokuratury Wojewódzkiej m. st. Warszawy
dokonano rewizji w pomieszczeniach zajmowanych przez Janusza Szpostańskiego.

W czasie rewizji zakwestionowane mazurynek i
rykciezby wrogich tekstu, m.in.:

- „opera” - 80 stronniczy mazurynek, który składa
się z sześciu „aktów” z wrogą tradycją;
- rękopisy J. Szpostańskiego z których wynika, że
przygotowywał on nowy paszczenny tekst „operę”.

Tradycja „operę” eskaluje cyfry partycyjno-rządowe
i stowarzyszenia społeczno-polityczne PRL.

W dniu 5.I.1967 r. w sprawie o materiały dowodowe
prokurator przedstawił J. Szpostańskiemu zarzut popełnienia
przestępstwa z art. 23 § 1 mkk.
Wobec J. Szpostańskiego został zastosowany areszt tymczasowy.

03.01.1967 r. Warszawa, data 28/1/1967 r.
JAWNE
Praca prowadzona jest pod numerem 1000/10/68 z aktami
z dnia 10 lutego 1968 r. o sprawie
zakazanej działalności.

DELEGATOR RZECZ
PARAPORTÓW ZAGARZMICKICH MIE
PEŁN. M. GŁ. N. C.

54100/71/a z dnia 21 maja br.
Zwolnienie nr. 14.IX.1969 r.
zbiega się z lipem br. o powrót
zapoczęcie karyki, Krystyna

lata 19 lutego 1968 r. był skazany
dla m. to, że w celu rozpoczęcia
zakazanej działalności falacry
mieszkańców Państwa Polskiego
m. Współzawodniczył w lipu

z Januszem Szpostańskim dalej „kompromitowanej” były nadane w radio
od krytykiem literackiego, Janusz
współzawodnik nie podjął stałej
z drogi powołania dorywczych
m. z nowej grupy przekształcących
zakazanej działalności.

z ostatnich notatek dyrektora NIK podkreślik w jednej strony
zakazanej działalności i znowu zauważa się „all
zakazanego, który mimo ostrzeżenia w 1966 r. powrócił na drogę
przestępstwa, nad z drugiej dotyczącej niekarskości sprawy
i jego anomalia charakterologiczna, która utrudniła mu podpo-
rządkowanie się normom współczesnego społeczeństwa.

Na ogółem wyrob
przeważających aktów stud
adres: J. J. LIPINSKI, k.
A. PLATINA z dom. 2, VI
GZIN, LIT. LIPINSKI, braci
Twardowskich.

Zadnych skazów nie

Warszawa, dnia 5 stycznia 1967 r.
JAWNE
Praca prowadzona jest pod numerem 1000/10/68 z aktami
z dnia 10 lutego 1968 r. o sprawie
zakazanej działalności.

WIADOMOŚĆ NR 34/1064 z dnia 21.VIII.1968 r.
dodatek „Na antenie” str.VIII numeru artykułu pt.

„opera w służbie opozycji”

Na przekładach urządzanych przez młodzież literacko-
artystyczną w Warszawie spisane są często arie z opery
„Cisi i gęgacze” czyli „Bal u prezydenta”. Główny bohaterem
opery jest „prezydent” postać w której warszawiany rozpoznają
z łatwością pewnego „millionera Polski Ludowej” schodzącego
równocześnie na królewiątko prywatnej inicjatywy i czarnego rynku
oraz na „cichego” czyli konfidente Dębskiego. Jeden z aktów
opery roznosi się w piwnicach Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie
i niedźwiedzia Koszmary Milionów. Najpopularniejsza jest tzw. aria
Gomulki, pełna wyrzynnych aluzji do jego osoby”.

za sygnatorem
/ mjr W. Komorowski /

Bezpieka stale śledziła prasę emigra-
cyjną, a jej funkcjonariusze w poszu-
kiwaniu „wrogów władzy ludowej”
gorliwie sporządzali notatki z tej lek-
tury. Tekst „Opera w służbie opozycji”
z dodatku „Na Antenie” Radia Wolnej
Europy, ukazującego się w londyń-
skich „Wiadomościach”, major W. Ko-
morowski uznał za dowód przeciwko
Januszowi Szpostańskiemu.

UWERTURA

Jeśli chcesz mieć rózowy balet,
wygodną chatę, wózak, szkło,
Nie licz na żadną z twoich zalet,
Lecz następny czym przedaj do KO,
Gdy kurczy się ogólna pula
I socjalizmu gąsienie blask
Wtedy na Cichych się wynika,
Kiedy ściszały ludu wrzątki.

AKT I. HYMN CHYCHYCH
(na melodię „Haj strzelcy wraz”)

Haj, baczność Ciel! Słodzić ludzi głos!
Dalej już na węglę nam nie grozi wrógi
Dziś naszym wrogiem paryska „Kultura”,
Więc jej kontaktów w kraju śledzić ruchi

Więc idź i alej i to co trzeba alayz
A gdy już wieś, to smiali donos piś

Nas nie powstrzyma nawet konstytucja,
Aby Gęgacza odkładać listy
Bo naszym świętym prawem resolucja,
Groźniejszy list dzia, nifli kuli świat
Więc idź, itd.

Gdy Gęgacz kontakt nawiąże z „Kulturą”,
Natychmiast chwytą gąsieni głos pieś
I typią okiem gąsienie i ponuru,
Strażnicy paszkuili pieśce na KO

Więc idź, itd.

Ostatnio wielką rozpetali burza,
Na nogi postawili cały rząd!
Stosunki mają, oż na samej górze,
I smaroż w KO rankowy trąd!

Więc idź, itd.

Robiili nasze nasze ministerstwo,
Ażby wrogie propagować ruch,
Ale zostało stare kolekcjewo,
Gdzie dawniej jedan, tan dzień śledzi dwóch!

Rok 1968

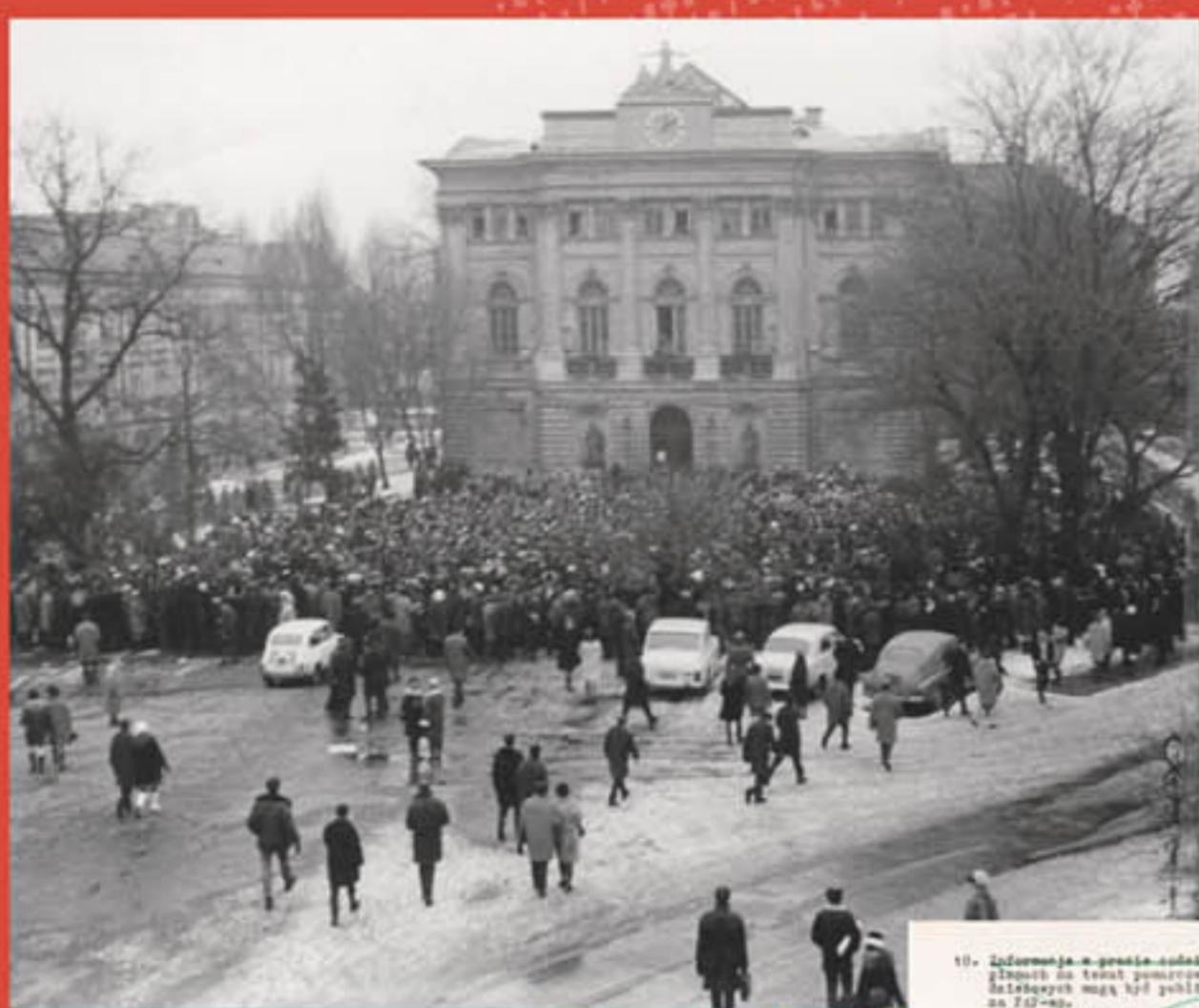
Wydarzenia 1968 roku w Polsce i w Czechosłowacji całkowicie zaabsorbowały Jerzego Giedroycia i współpracowników paryskiej „Kultury”.

Marcowy numer miesięcznika otworzył Czarny Polonez Kazimierza Wierzyńskiego, w nim wydrukowano też „operę” *Cisi i Gęgacze czyli Bal u Prezydenta*. Na łamach pisma śledzono i analizowano sytuację w Polsce plórami emigrantów - Józefa Czapskiego *Biej Żidow, spasaj Rassiju*, Gustawa Herlinga-Grudzińskiego *Praga i Warszawa* czy Konstantego A. Jeleńskiego *Hariba czy wstyd?*

Głos zabrali krajowcy - Janusz Grzędziński *Zwierzeta patrzą na nas* oraz *Pelikan*, Zbigniew Florczak *Koniec Małej Stabilizacji*. W listopadowej „Kulturze” Henryk Grynberg opublikował tekst *Wygnanie z Polski*.

Giedroyc wydał specjalny numer „Kultury” poświęcony wydarzeniom w Czechosłowacji w 1968 roku po polsku, a w roku następnym w języku czeskim i słowackim. W Bibliotece „Kultury” ukazały się *Wydarzenia marcowe 1968*, wybór dokumentów z przedmową prof. Zygmunta Baumana oraz *Polskie Przedwiośnie. Wydarzeń marcowych tom drugi - Czechosłowacja*.

Jerzy Andrzejewski wydał pod swoim nazwiskiem *Apelację* w Bibliotece „Kultury” w 1968 roku.

Manifestacja w marcu 1968 roku na Uniwersytecie Warszawskim

Wiec poparcia dla partii po manifestacjach w marcu 1968 roku

10. Informacje o przedsięwzięciach kulturalnych
planowanych na ten rok powierzone programu
działalności kultury, nie jest pozwolone wykonywać na
ZG-u.
Bie mamy zgodę dyrekcji, aby przeprowadzić
informacje o planowanym, dotyczącym ale
przede wszystkim, naszych działań, zgodnie z
zadaniem programu.

Notka rozosłana do terenowych oddziałów cenzorskich

Mieczysław Moczar

W Polsce, pomimo stłumienia strajków i manifestacji, przy narastającej fali antysemityzmu, komuniści obawiali się rozuśnania nastrojów. Walka z „bankrutami” i „syjonistami” mogła obrócić się przeciwko partii. Gomułka przyjął pozycję obronną. 5 lipca 1968 roku na posiedzeniu Biura Politycznego PZPR zapadła jednomyslna decyzja o wyborze Moczara na zastępcę członka Biura i sekretarza KC. W ten sposób usunięto go z MSW. Nowym ministrem resortu został Kazimierz Świątka.

Ze „zreformowanego” MSW popłyły pisma do wszystkich komendantów wojewódzkich z podstawowym zadaniem odszukania wrogów socjalizmu i podżegaczy, wywrotowców. Wzmogła się inwigilacja społeczeństwa.

Na celowniku bezpieczeństwa znaleźli się studenci. Zalecano m.in. „rozpoznawanie charakteru kontaktów studentów z wrogimi ośrodkami rewizjonistycznymi i syjonistycznymi” oraz koncentrowanie wysiłków na „rozpoznaniu działalności ośrodków dywersji politycznej i ideologicznej”.

Zdaniem Służby Bezpieczeństwa wysiłek Instytutu Literackiego „miał koncentrować się na wywoływaniu nastrojów opozycyjnych wśród inteligencji humanistycznej i technicznej oraz pobudzaniu oporu społeczeństwa wobec polityki rządu.”

KULTURA
Szkice • Opowiadania • Sprawozdania
PARYŻ Marzec - Mars 1968

INSTYTUT

KULTURA
Szkice • Opowiadania • Sprawozdania
PARYŻ Nr. 253 1968

• La Culture • Revue mensuelle •

ZESZYT SPECJALNY
POŚWIĘCONY WYDARZENIOM W
CZECHOSŁOWACJI

Sprawa taterników

Zaangażowanie Jerzego Giedroycia i Instytutu Literackiego w sprawy krajowe, zwłaszcza w 1968 roku, spowodowały, iż bezpieka podjęła działania mające skompromitować paryską „Kulturę” i odciąć ją od Kraju. Służyć temu miało najważniejsze przedsięwzięcie operacyjne SB, tzw. sprawa taterników.

W kwietniu 1969 roku SB drogą agenturalną uzyskała informację o grupie osób współpracujących z emigracyjnymi ośrodkami na Zachodzie i organizujących przerzut antykomunistycznej literatury przez Czechosłowację do Polski. 21 maja 1969 roku na granicy CSRS i NRF czechosłowacka służba graniczna przeprowadziła kontrolę wjeżdżających do Czechosłowacji Macieja Kozłowskiego i Marii Tworkowskiej. Zarekwirowano 186 książek Instytutu Literackiego i 311 broszur – odbitek z paryskiej „Kultury”. Pięć dni później, 26 maja, zostali zatrzymani w Smokowcu i przekazani polskiej SB. Prokurator wojewódzki dla m.st. Warszawy zastosował wobec zatrzymanych areszt tymczasowy pod zarzutem popełnienia przestępstwa z artykułu 5 mkk.

22 sierpnia 1969 r. Jerzy Giedroyc napisał do Juliusza Mieroszewskiego: „Szykują proces monstre przeciw „Kulturze”. Będzie dużo kłopotów”.

W numerze październikowym „Kultury” z 1969 roku ukazał się tekst Gustawa Herlinga-Grudzińskiego *Aresztowania*.

Maria Tworkowska

Maciej Kozłowski

Maciej Włodek

Jan Krzysztof Kielus

Kryptonim „Turysta” i „Pajęczyna”

Przeciwko emisariuszom paryskiej „Kultury” jako pierwsza zarejestrowana została sprawa o kryptonimie „Turysta”. Jej plan przedsięwzięć operacyjno-słedynych z 10 czerwca 1969 roku zakładał kontrolowanie środkami operacyjnymi kontaktów Tworkowskiej i Kozłowskiego oraz ustalenie osób związanych z przemycaniem wroglej literatury do kraju, osób zajmujących się wysyłaniem na Zachód „materiałów paszkwilanczych”, a także innych kanałów przerzutowych do Polski. Postanowiono przesłuchać jak największą liczbę osób, które pozostawały w jakimkolwiek kontakcie z Kozłowskim, Tworkowską, Maciejem Włodkiem i Jakubem Karpińskim. Planowano pozyskać informacje w ich środowisku oraz wystąpić o przeprowadzenie dalszych rewizji domowych i aresztowań w Warszawie i Krakowie.

Dlatego 28 lipca 1969 roku grupa A z IV Wydziału KW MO w Krakowie zarejestrowała w Wydziale „C” sprawę operacyjno-słedyną o kryptonimie „Pajęczyna” przeciwko Maciejowi Kozłowskiemu, Andrzejowi Mrozowi, Lucjanowi Sadusowi, Antoniemu Jarominowi oraz Marii Kozłowskiej – „emisariuszom i współpracownikom wrogich ośrodków zachodnich: -Kultury- paryskiej i RWE, którzy podjęli działalność skierowaną przeciwko PRL”.

Krzysztof Szymborski

Małgorzata Szpakowska

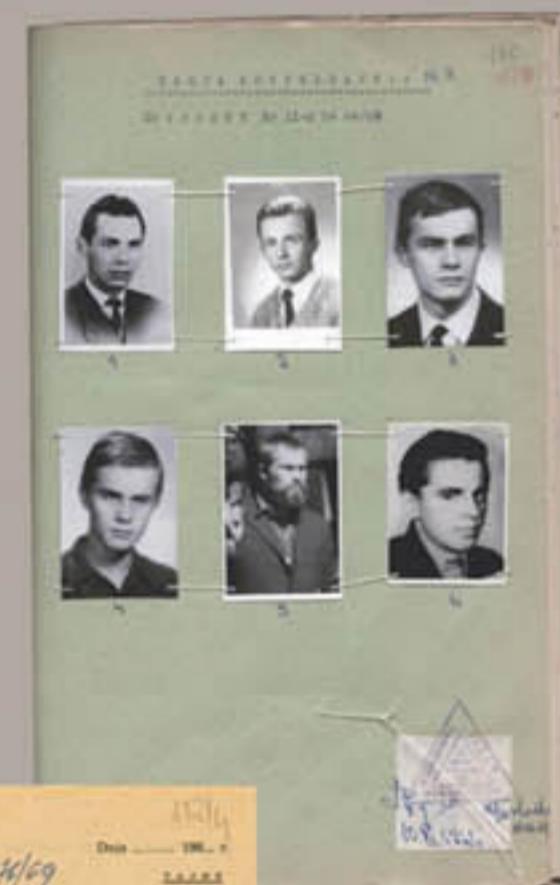
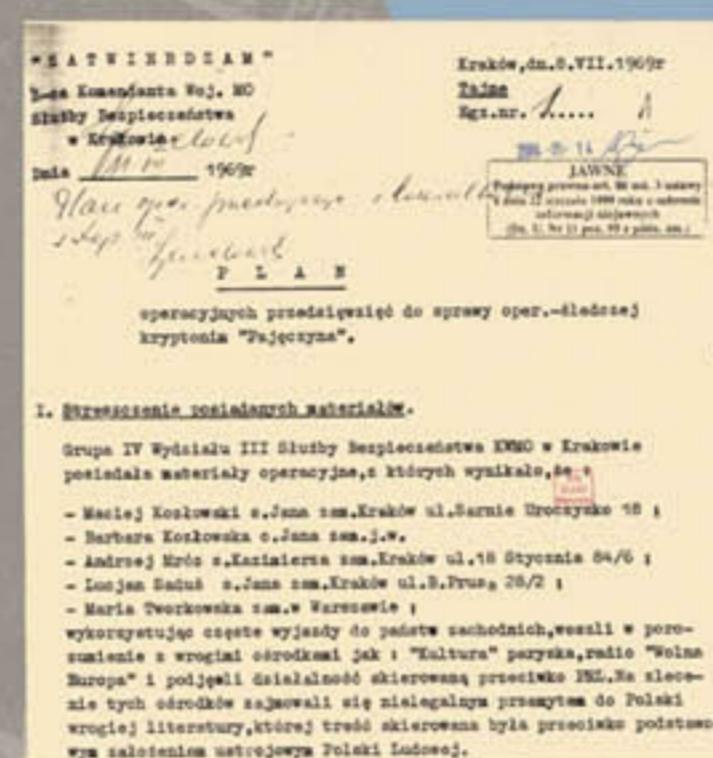
Maciej Kozłowski

Jakub Karpiński

Maria Tworkowska

Kultura, Nr II/290 1971

Proces przeciw książkom

Odbywają się procesy polityczne, zapadają wyroki, prasa chwali mądrość wymiaru sprawiedliwości, ludzie zostają w więzieniach, ale na pytanie „za co ich skazali?” bardzo często trudno jest znaleźć odpowiedź. Może właściwie pytać „po co ich skazali?”. Warto zdać sobie sprawę z sensu obydwu tych pytań. Skazać kogoś za coś - to udowodnić mu naruszenie konkretnego przepisu prawa, ale skazać kogoś za coś - to również wyrazić jakikolwiek pretekst, aby ukarać działanie wpraw-

Proces Macieja Kozłowskiego i innych odbył się przed Sądem Wojewódzkim dla m. st. Warszawy w dniach 9-24 lutego 1970. Składowi sędziowskemu przewodniczył R. Bodecki, ławnikami byli M. Wojtowicz i A. Zięło-towicz. Oskarżali prokuratorzy M. Pancer i E. Górska. Na ławie oskarżonych znaleźli się: Maciej Kozłowski, Maria Tworkowska, Krzysztof Szymborski i Jakub Karpiński pod zarzutem popełnienia przestępstwa z art. 5 mkk oraz Małgorzata Szpakowska pod zarzutem popełnienia przestępstwa z art. 25 mkk.

Prokuratorzy żądali: dla Macieja Kozłowskiego - 5 lat, dla Marii Tworkowskiej - 4 lat, dla Krzysztofa Szymborskiego - 4 i pół roku, dla Jakuba Karpińskiego - 4 lat i dla Małgorzaty Szpakowskiej - 3 lat pozbawienia wolności. W związku z wejściem w życie nowego kodeksu karnego sąd w wyroku zmienił art. 5 mkk w stosunku do pierwszych czworga oskarżonych na art. 132 kk, zaś w stosunku do piątej oskarżonej zastosował dwa artykuły 270 § 1 i 273 § 1 kk. W porównaniu z żadaniami prokuratury sąd obniżył wyroki M. Kozłowskiemu i M. Tworkowskiej o pół roku, zaś K. Szymborskiemu - o rok. Wobec J. Karpińskiego i M. Szpakowskiej sąd wydał wyroki zgodne z żadaniami prokuratorów.

W imieniu oskarżonych obroncy wniesli rewizje. Obrona J. Karpińskiego, mec. Szczuka i obrona M. Szpakowskiej, mec. Ferfet wnosiły o uniewinnienie. Obroncy pozostałych oskarżonych: M. Kozłowskiego - mec. Łojewski, M. Tworkowskiej - mec. Branicki i K. Szymborskiego - mec. Pociej wnosiły o złagodzenie wymiaru kary. W dniu 28 kwietnia 1970 Sąd Najwyższy w składzie: Z. Neumann, S. Dąborowski i R. Kryże przy udziale prokuratora Z. Mlynarczyka - powyższe rewizje oddalił.

Na początku br. zostały zwolnione M. Szpakowska i M. Tworkowska, 19 czerwca J. Karpiński a w połowie września M. Kozłowski.

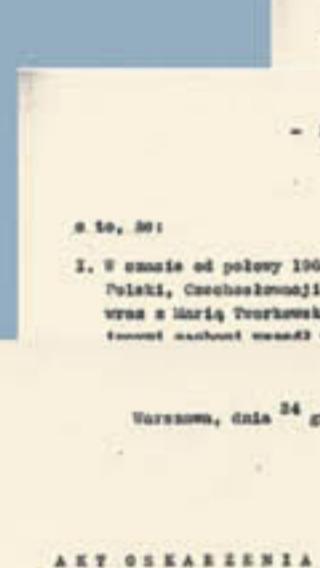
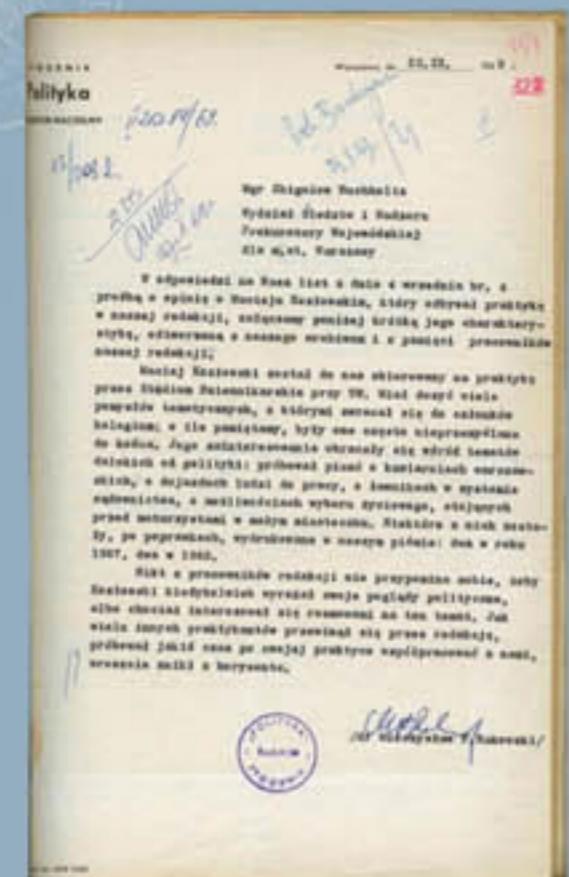
Proces taterników

Kilkumiesięczne przesłuchania oraz przedstawienia operacyjne doprowadziły do sformułowania aktu oskarżenia przeciwko Maciejowi Kozłowskiemu, Marii Tworkowskiej, Krzysztofowi Szymborskiemu, Jakubowi Karpińskiemu oraz Małgorzacie Szpakowskiej. Podstawowy zarzut wiceprokuratora wojewódzkiego Edmunda Górskego dotyczył współpracy z Instytutem Literackim, kierowanym przez Jerzego Giedroycia, a „szkalującym ustroj i naczelne organa PRL oraz podważającym zasady ustrojowe”. Rozprawa przed Sądem Wojewódzkim dla m.st. Warszawy trwała od 9 do 24 lutego 1970 roku.

Jerzy Giedroyc informował Juliusza Mieroszewskiego:

„Według wiadomości, które dostałem wczoraj, proces „taterników” ma się rozpocząć w Warszawie 3 lub 5-go lutego (wsali sądowej) 236. Jest 5 oskarżonych: Maciej Kozłowski, Maria Tworkowska, Krzysztof Szymborski, Jakub Karpiński i Małgorzata Szpakowska. Wszyscy oskarżeni z paragrafu 5-go, tylko Szpakowska z 23-go. Zestaw ludzi jest więcej niż przypadkowy, nie rozumiem myśli manewru. Główną postacią procesu ma być Jakub Karpiński, który nie znak nikogo z oskarżonych, i nie był w żadnym kontakcie z nimi. Niewątpliwie jest to próba wykończenia nas i musimy zachować tu dużo zimnej krwi i nie dać się sprowokować. Trzeba również zachować wszystkie środki ostrożności. Jak Pan wie, nie przesadzam w tych sprawach, ale tym razem to nie zaszodzi”.

List Jerzego Giedroycia
do Juliusza Mieroszewskiego,
20 stycznia 1970 r.

2. Maria Joanna Tworkowska z d. Stefanowa i Leokadii z d. Bielskiej, ur. 14 kwietnia 1909 r. w Warszawie, Parafii XXII, Rue Michelina polskiego, pochodzącego spolszczonej rodzinie, mającego jednego brata, Józefa, żonę Adelę, z domu Szczęsnickiego, 750, o 1900 r. z. III/

3. Maria Joanna Tworkowska z d. Stefanowa i Leokadii z d. Bielskiej, ur. 14 kwietnia 1909 r. w Warszawie, Parafii XXII, Rue Michelina polskiego, pochodzącego spolszczonej rodzinie, mającego jednego brata, Józefa, żonę Adelę, z domu Szczęsnickiego, 750, o 1900 r. z. III/

4. Jakub Karpiński, ur. 26 kwietnia 1909 r. w Warszawie, Parafii XXII, Rue Michelina polskiego, pochodzącego spolszczonej rodzinie, mającego jednego brata, Józefa, żonę Adelę, z domu Szczęsnickiego, 750, o 1900 r. z. III/

5. Małgorzata Szpakowska, ur. 26 kwietnia 1909 r. w Warszawie, Parafii XXII, Rue Michelina polskiego, pochodzącego spolszczonej rodzinie, mającego jednego brata, Józefa, żonę Adelę, z domu Szczęsnickiego, 750, o 1900 r. z. III/

A K T O S K A R Z E N I A

P R E C I V K O I

1. MACEJOWI JANOWI KOZŁOWSKIEMU
2. MARII JOANNA TWORKOWSKIEJ
3. KRZYSZTOFOWI SZYMBORSKIEJ
4. JAKUBOWI KARPIŃSKIEMU

oskarżenie z aktu 1 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przeprowadzeniu szczególnych niebezpiecznych w okresie odwołowy Państwu /Dz.U. Nr 30, poz. 192 z późniejszym zmianami/

5. MARII MAŁGORZATIE SZPAKOWSKIEJ
- oskarżenie z aktu 23 i 1 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przeprowadzeniu szczególnych niebezpiecznych w okresie odwołowy Państwu /Dz.U. Nr 30, poz. 192 z późniejszym zmianami/

O S K A R Z A N I

1. Maciej Jana Kozłowskiego, z domu i Marii ed. Amerson, ur. 12 stycznia 1943 r. w Łebieży pow. Leluchów, mac. fura 119 dom numer 1, dyrektora polskiego Teatru Dramatycznego, prezesa zarządu spółki intel. „Kultura”, komisarza, a wykładowcę wydziału – mgr architektury i redakcji konserwatorskiej, a nowego działońca, nigdzie nie pracującego, nie kurzącego k.187,

/tytułowany aresztowany od dnia 27 maja 1969 r. k.63/

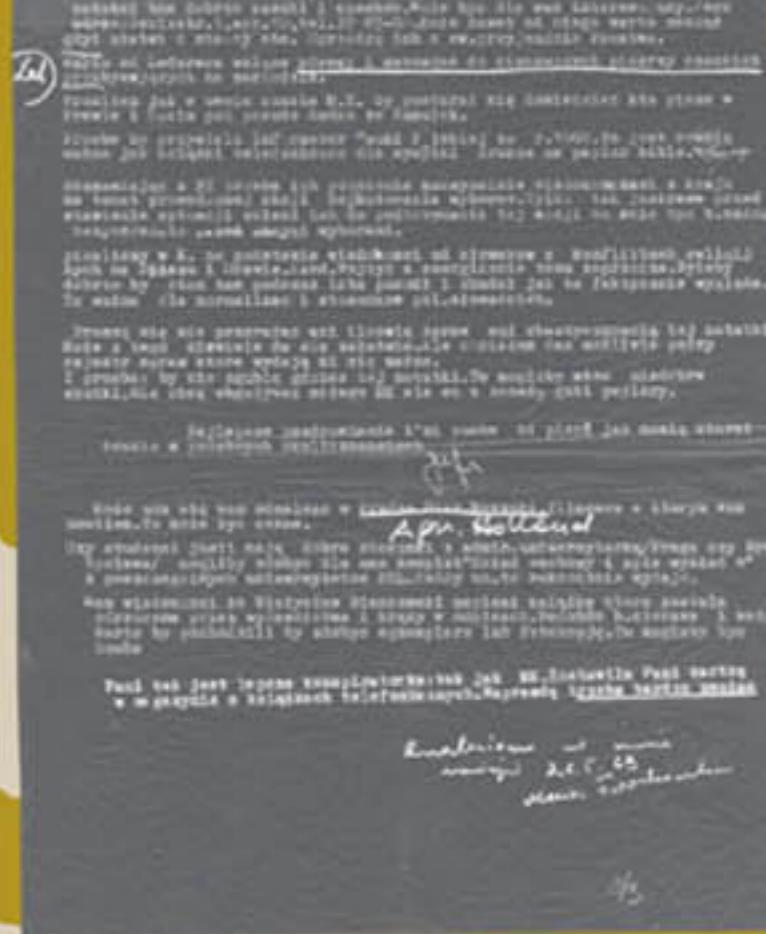
- 6 -
- 7 -
- 8 -
- 9 -
- 10 -
- 11 -
- 12 -
- 13 -
- 14 -
- 15 -
- 16 -
- 17 -
- 18 -
- 19 -
- 20 -
- 21 -
- 22 -
- 23 -
- 24 -
- 25 -
- 26 -
- 27 -
- 28 -
- 29 -
- 30 -
- 31 -
- 32 -
- 33 -
- 34 -
- 35 -
- 36 -
- 37 -
- 38 -
- 39 -
- 40 -
- 41 -
- 42 -
- 43 -
- 44 -
- 45 -
- 46 -
- 47 -
- 48 -
- 49 -
- 50 -
- 51 -
- 52 -
- 53 -
- 54 -
- 55 -
- 56 -
- 57 -
- 58 -
- 59 -
- 60 -
- 61 -
- 62 -
- 63 -
- 64 -
- 65 -
- 66 -
- 67 -
- 68 -
- 69 -
- 70 -
- 71 -
- 72 -
- 73 -
- 74 -
- 75 -
- 76 -
- 77 -
- 78 -
- 79 -
- 80 -
- 81 -
- 82 -
- 83 -
- 84 -
- 85 -
- 86 -
- 87 -
- 88 -
- 89 -
- 90 -
- 91 -
- 92 -
- 93 -
- 94 -
- 95 -
- 96 -
- 97 -
- 98 -
- 99 -
- 100 -
- 101 -
- 102 -
- 103 -
- 104 -
- 105 -
- 106 -
- 107 -
- 108 -
- 109 -
- 110 -
- 111 -
- 112 -
- 113 -
- 114 -
- 115 -
- 116 -
- 117 -
- 118 -
- 119 -
- 120 -
- 121 -
- 122 -
- 123 -
- 124 -
- 125 -
- 126 -
- 127 -
- 128 -
- 129 -
- 130 -
- 131 -
- 132 -
- 133 -
- 134 -
- 135 -
- 136 -
- 137 -
- 138 -
- 139 -
- 140 -
- 141 -
- 142 -
- 143 -
- 144 -
- 145 -
- 146 -
- 147 -
- 148 -
- 149 -
- 150 -
- 151 -
- 152 -
- 153 -
- 154 -
- 155 -
- 156 -
- 157 -
- 158 -
- 159 -
- 160 -
- 161 -
- 162 -
- 163 -
- 164 -
- 165 -
- 166 -
- 167 -
- 168 -
- 169 -
- 170 -
- 171 -
- 172 -
- 173 -
- 174 -
- 175 -
- 176 -
- 177 -
- 178 -
- 179 -
- 180 -
- 181 -
- 182 -
- 183 -
- 184 -
- 185 -
- 186 -
- 187 -
- 188 -
- 189 -
- 190 -
- 191 -
- 192 -
- 193 -
- 194 -
- 195 -
- 196 -
- 197 -
- 198 -
- 199 -
- 200 -
- 201 -
- 202 -
- 203 -
- 204 -
- 205 -
- 206 -
- 207 -
- 208 -
- 209 -
- 210 -
- 211 -
- 212 -
- 213 -
- 214 -
- 215 -
- 216 -
- 217 -
- 218 -
- 219 -
- 220 -
- 221 -
- 222 -
- 223 -
- 224 -
- 225 -
- 226 -
- 227 -
- 228 -
- 229 -
- 230 -
- 231 -
- 232 -
- 233 -
- 234 -
- 235 -
- 236 -
- 237 -
- 238 -
- 239 -
- 240 -
- 241 -
- 242 -
- 243 -
- 244 -
- 245 -
- 246 -
- 247 -
- 248 -
- 249 -
- 250 -
- 251 -
- 252 -
- 253 -
- 254 -
- 255 -
- 256 -
- 257 -
- 258 -
- 259 -
- 260 -
- 261 -
- 262 -
- 263 -
- 264 -
- 265 -
- 266 -
- 267 -
- 268 -
- 269 -
- 270 -
- 271 -
- 272 -
- 273 -
- 274 -
- 275 -
- 276 -
- 277 -
- 278 -
- 279 -
- 280 -
- 281 -
- 282 -
- 283 -
- 284 -
- 285 -
- 286 -
- 287 -
- 288 -
- 289 -
- 290 -
- 291 -
- 292 -
- 293 -
- 294 -
- 295 -
- 296 -
- 297 -
- 298 -
- 299 -
- 300 -
- 301 -
- 302 -
- 303 -
- 304 -
- 305 -
- 306 -
- 307 -
- 308 -
- 309 -
- 310 -
- 311 -
- 312 -
- 313 -
- 314 -
- 315 -
- 316 -
- 317 -
- 318 -
- 319 -
- 320 -
- 321 -
- 322 -
- 323 -
- 324 -
- 325 -
- 326 -
- 327 -
- 328 -
- 329 -
- 330 -
- 331 -
- 332 -
- 333 -
- 334 -
- 335 -
- 336 -
- 337 -
- 338 -
- 339 -
- 340 -
- 341 -
- 342 -
- 343 -
- 344 -
- 345 -
- 346 -
- 347 -
- 348 -
- 349 -
- 350 -
- 351 -
- 352 -
- 353 -
- 354 -
- 355 -
- 356 -
- 357 -
- 358 -
- 359 -
- 360 -
- 361 -
- 362 -
- 363 -
- 364 -
- 365 -
- 366 -
- 367 -
- 368 -
- 369 -
- 370 -
- 371 -
- 372 -
- 373 -
- 374 -
- 375 -
- 376 -
- 377 -
- 378 -
- 379 -
- 380 -
- 381 -
- 382 -
- 383 -
- 384 -
- 385 -
- 386 -
- 387 -
- 388 -
- 389 -
- 390 -
- 391 -
- 392 -
- 393 -
- 394 -
- 395 -
- 396 -
- 397 -
- 398 -
- 399 -
- 400 -
- 401 -
- 402 -
- 403 -
- 404 -
- 405 -
- 406 -
- 407 -
- 408 -
- 409 -
- 410 -
- 411 -
- 412 -
- 413 -
- 414 -
- 415 -
- 416 -
- 417 -
- 418 -
- 419 -
- 420 -
- 421 -
- 422 -
- 423 -
- 424 -
- 425 -
- 426 -
- 427 -
- 428 -
- 429 -
- 430 -
- 431 -
- 432 -
- 433 -
- 434 -
- 435 -
- 436 -
- 437 -
- 438 -
- 439 -
- 440 -
- 441 -
- 442 -
- 443 -
- 444 -
- 445 -
- 446 -
- 447 -
- 448 -
- 449 -
- 450 -
- 451 -
- 452 -
- 453 -
- 454 -
- 455 -
- 456 -
- 457 -
- 458 -
- 459 -
- 460 -
- 461 -
- 462 -
- 463 -
- 464 -
- 465 -
- 466 -
- 467 -
- 468 -
- 469 -
- 470 -
- 471 -
- 472 -
- 473 -
- 474 -
- 475 -
- 476 -
- 477 -
- 478 -
- 479 -
- 480 -
- 481 -
- 482 -
- 483 -
- 484 -
- 485 -
- 486 -
- 487 -
- 488 -
- 489 -
- 490 -
- 491 -
- 492 -
- 493 -
- 494 -
- 495 -
- 496 -
- 497 -
- 498 -
- 499 -
- 500 -
- 501 -
- 502 -
- 503 -
- 504 -
- 505 -
- 506 -
- 507 -
- 508 -
- 509 -
- 510 -
- 511 -
- 512 -
- 513 -
- 514 -
- 515 -
- 516 -
- 517 -
- 518 -
- 519 -
- 520 -
- 521 -
- 522 -
- 523 -
- 524 -
- 525 -
- 526 -
- 527 -
- 528 -
- 529 -
- 530 -
- 531 -
- 532 -
- 533 -
- 534 -
- 535 -
- 536 -
- 537 -
- 538 -
- 539 -
- 540 -
- 541 -
- 542 -
- 543 -
- 544 -
- 545 -
- 546 -
- 547 -
- 548 -
- 549 -
- 550 -
- 551 -
- 552 -
- 553 -
- 554 -
- 555 -
- 556 -
- 557 -
- 558 -
- 559 -
- 560 -
- 561 -
- 562 -
- 563 -
- 564 -
- 565 -
- 566 -
- 567 -
- 568 -
- 569 -
- 570 -
- 571 -
- 572 -
- 573 -
- 574 -
- 575 -
- 576 -
- 577 -
- 578 -
- 579 -
- 580 -
- 581 -
- 582 -
- 583 -
- 584 -
- 585 -
- 586 -
- 587 -
- 588 -
- 589 -
- 590 -
- 591 -
- 592 -
- 593 -
- 594 -
- 595 -
- 596 -
- 597 -
- 598 -
- 599 -
- 600 -
- 601 -
- 602 -
- 603 -
- 604 -
- 605 -
- 606 -
- 607 -
- 608 -
- 609 -
- 610 -
- 611 -
- 612 -
- 613 -
- 614 -
- 615 -
- 616 -
- 617 -
- 618 -
- 619 -
- 620 -
- 621 -
- 622 -
- 623 -
- 624 -
- 625 -
- 626 -
- 627 -
- 628 -
- 629 -
- 630 -
- 631 -
- 632 -
- 633

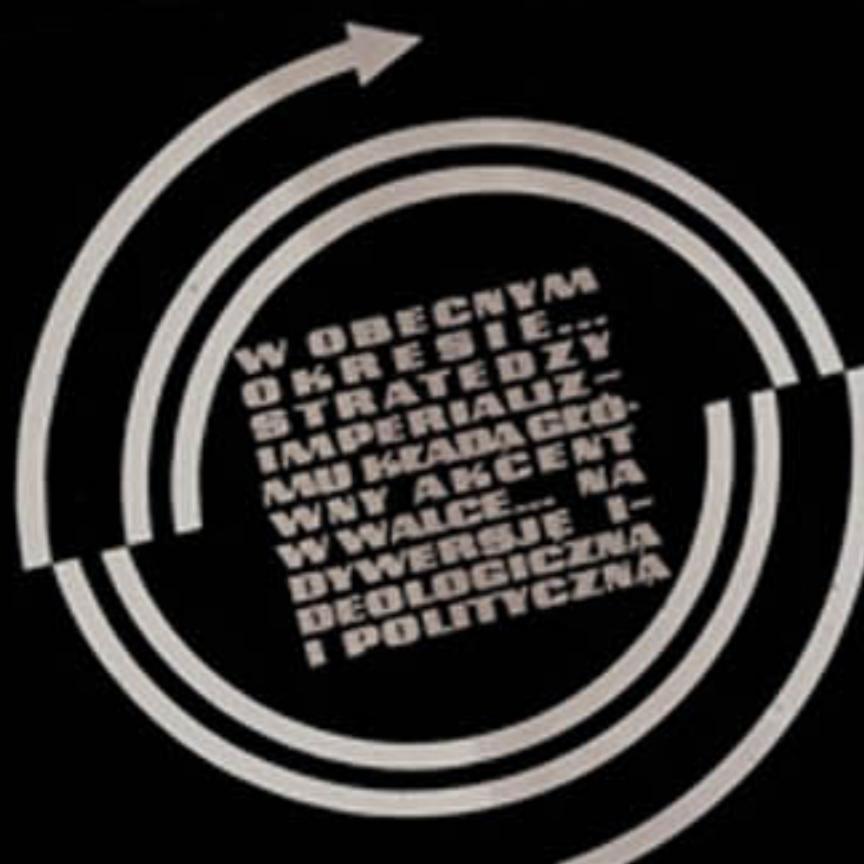

Proces tatarników

Proces taterników

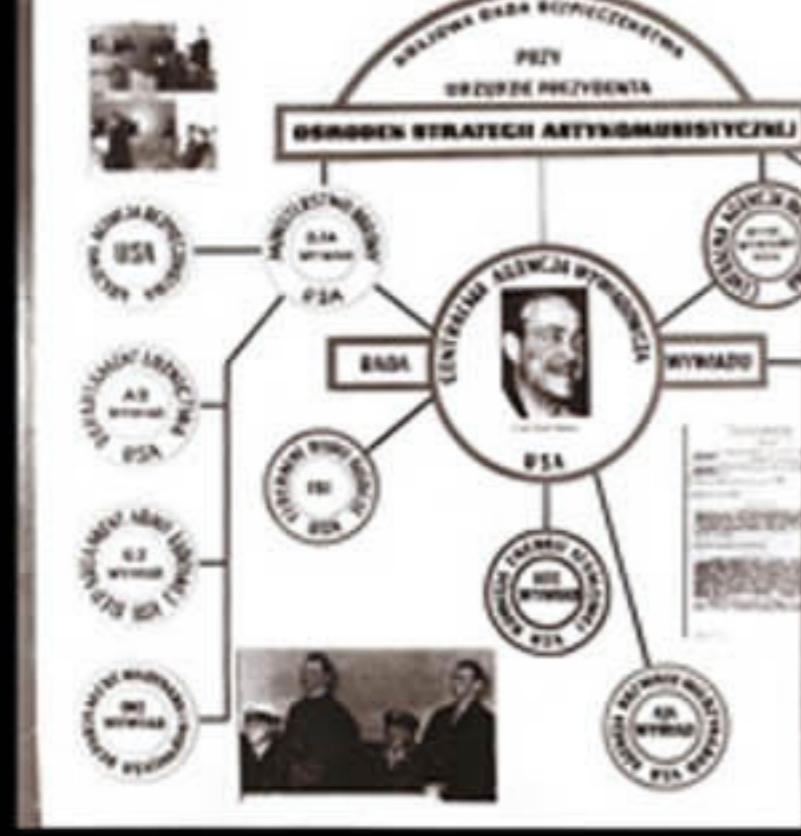

ZYCIE I ZAANGAZOWANIE SPOŁECZNE

TA MACHINA SZPIEGOSTWA, PRO-WOKACJI I AKCJI SPECJALNYCH JEST WYMIERZONA PRZEDSZ WSZYSTKIM PRZECIWKO KRAJOM SOCjalISTYCZNYM

DZIENNIKI WOJNY PSYCHOLOGICZNEJ NA USŁUCACH USA

ORMO

ZOMO

POD KIEROWNICTWEM PARTII NA STRAŻY USTROJU SOCJALISTYCZNEGO

71.5 /
OGÓŁU FUNKCJONARIUSZY
MO I SB
TO CZŁONKOWIE
PZPR
KADRA
OFICERSKA 96/

294
AKTUALNIE
PRACUJĄCYCH
FUNKCJONARJUSZY WSTA
PIŁ DO PAR
TII W LATACH
1942-48

Materiały propagandowe MO i SB

REWIZJONISCI I ICH SOJUSZNICY Z ROZKOŚNI POLSKIEJ (?) RWE

Czerwony Polonez

Przykazania

Do Towarzysza Wiesiawa

Towarzyszu Wiesiawie,
Pan powiedział za Katyn to Niemcy.
Szkoła.

Moskwa Pana za to już uciękała,
Polskę panu ręki nie poda,
A tyto caklak inaczej
Tak niewidomo.

Piątkiernik 56
Kilka lat temu

Na rękach mogliły pana niedo,
Wtedy szedł pan na sztach,

Na warszawskie lotnisko,
Aresztant pod blask społeczeń

Co pan tam mówił, nie wieǳiał nikt

Ale wierzyli panu,

Ciągnął za panem tłum

Robotników,

Studentów,

Postów,

Myszały, że dość pan nasiedział się w celi

Po turecku, w kucki,

Wydało się, szedł pan pod wios,

Po naszemu,

Prawie tak,

(Przepraszam za wyrażenie)

Jak Piłsudski,

Dwa kroki i nagle stop,

Zwrócił pan z drogi,

Cofał się coraz głębiej i dalej,

I wyklał pan rację stanu

Pragmatyzu,

(Choć przecież nic pan nie zna się na tym)

Ale już panu nie słuchali.

Dupał pan jak stupały
I rugał pan po lichmianu

Wolność to rzecz nie wzmożona

Aż na cały świat zaśmierdziała

Ta paniaka polska pieczęć

Za sowieckiego rożna.

Przegrał pan marsza,

Skończona partia i kwita,

Co panu zostało,

Ujeckie hufce?

Niech pan spojrzy przez okno

Jaka tam noc,

Jak przed panem ucieka

Rzeczypospolita

W złożniackiej cyklistówce.

Wyrwał się spod szarf,

Spod transparentów

Które ciekły po skupach

Kokre od skoty,

Z nudy wyrwała się,

Z obrzydzenia,

Za gryzoty

I niesie już bedzie za strachu,

Ale biegły tak do diatka

Byle dalej od pańskich

Imowych paragrafów.

Z oagna,

Za smutku czarnego, z dzicy

Z trosek codziennej

Bezradnej do śmiechu i lewu

Niech Pan spojrzy jak to wygląda,

Miliardant przed pańskim domem,

Drewna milczenie

I jeśli kto zaskoczy

To w budzie pies.

Niech pan zrozumie,

Już nikt się niczemu nie dziwi,

Dygnitarz, budyłarz,

Literat, lakiernik,

Pucybuk pod szyldem Paste Kiwi

I w swoim ogniu zapamiętali

W bezsilnym akurożu

Ostatni uczciwi.

Teraz niech pan zarządzi obławę,

Pościg pogna przez całą noc

I nikogo nie złapia,

Najwyżej na ostrym zakręcie

Jakże pański szantrapa

Podstawi nogę drugiemu szantrapie.

Ale może pan w końcu się dowie

Od swoich szpiców po takiej oblawie

Jak to naprawdę wygląda,

Jak ludzie kliną,

Jak w rowie przydrożnym

Na ziątej trawie

Rzeczypospolite pańska,

Dziwka sterzana,

Przeklinia wszystko i pana,

Towarzysza Wiesiawsia.

1. Nie będziesz miał innej władzy przed naszą władzą dla
Władzy.

2. Nie będziesz wzywał imienia wolności nadaremnie.

3. Pamiętaj, że jesteśmy nieomylni i wiemy wszystko dla
wszystkich.

4. Czcij doskonałość naszą, aby nikt nie wyszedł z naszego błędu.

5. Nie lekaj się strachu, to metafizyczny dreszcz historii.

6. Nie zabijaj bez nakazu, który wykonuj bez drżenia ręki
i serca.

7. Nie bliźnij gdy przyjdzie twoja kolej, śmierć jest naszym
środkiem do życia.

8. Przysługuj się bliźniemu, aby on wysługiwał się tobie.

9. Wywyższaj go dopóty aż ocknie się zniewolony.

10. Nienawidź bliźniego swego bardziej niż siebie samego.

Kazimierz Wierzyński

DOBRANOC

Przynajmniej nie trzeba się bać,
Przynajmniej można się zakryć
Kołdrą po uszy,

Sufitem po uszy,

Dachem po uszy,

Cholerą po uszy,

Przekląć to wszystko

i spać.

Sny są nie ważne,

Nie donoszone

Ale nie sniły się nawet filozofom,

Sny są zdradzieckie

Nie podsłuchane

Nawet przez pluskwę ścianną,

Mikrofon.

Spać.

Wielkie wspólne sypialnie

Opiumowego snu,

Przy łóżku czuwa

Noc pomyślana totalnie,

Łaps uniwersalny,

Spluwa,

Nakryć się kołdrą,

Kurwa mac.